

Р. К. Буйлякеева, А. Р. Алыпсатарова, З. К. Момункулова

КЫРГЫЗ ТИЛИ жана ОКУУ

Окутуу өзбек тилинде жүргүзүлгөн
мектептер үчүн

Экинчи бөлүм

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
МАМЛЕКЕТТИК ГЕРБИ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
МАМЛЕКЕТТИК ЖЕЛЕГИ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
МАМЛЕКЕТТИК ГИМНИ

Сөзү: Ж. Садыков, Ш. Кулуевдики
Муз.: Н. Давлесов, К. Молдобасановдуку

Ак мөңгүлүү аска-зоолор, талаалар,
Элибиздин жаны менен барабар.
Сансыз кылым Ала-Тоосун мекендеп,
Сактап келди биздин ата-бабалар.

Кайырма: Алгалай бер, кыргыз эл,
Азаттыктын жолунда.
Өркүндөй бер, өсө бер,
Өз тагдырын колунда.

Байыртадан бүткөн мүнөз элиме,
Досторуна даяр дилин берүүгө,
Бул ынтымак эл бирдигин ширетип,
Бейкуттукту берет кыргыз жерине.

Кайырма:

Аткарылып элдин үмүт тилеги,
Желбиреди эркиндиктин желеги.
Бизге жеткен ата салтын, мурасын,
Бийык сактап, урпактарга берели.

Кайырма:

Р. К. Буйлякеева, А. Р. Алыпсатарова, З. К. Момункулова

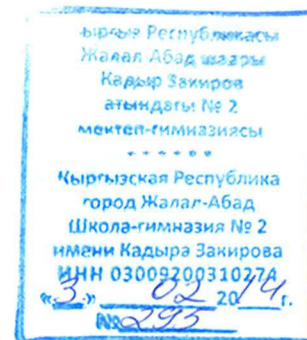
КЫРГЫЗ ТИЛИ жана ОКУУ

3-класс

Экинчи бөлүм

Окутуу өзбек тилинде жүргүзүлгөн
мектептер үчүн

Бишкек • 2013

Ред. кеңеш: Ы. И. Насипбаева, Р. К. Джунушева,
А. К. Сапарбаева, Л. Д. Кермалиева

КББАнын рецензенти филология илимдеринин кандидаты Б. А. Абдухамидова

Илимий кеңешчи педагогика илимдеринин доктору Ж. А. Чыманов.

Буйлякеева Р. К. ж.б.

Б 90

Кыргыз тили жана окуу: Окутуу өзбек тилинде жүргүзүлгөн мектептердин 3-класстары үчүн окуу китеби. 2-бөлүм: / Р. К. Буйлякеева, А. Р. Алыпсатарова, З. К. Момункулова – Б., 2013. – 104 б., сүрөттөр

ISBN 978-9967-31-070-4

Бул окуу китеби Кыргызстандагы өзбек тилдүү мектептер үчүн «Окуу китептерин даярдоо борборунун» адистери тарабынан редакцияланды жана сынактан өткөрүлдү.

ШАРТТУУ БЕЛГИЛЕР:

– жазуу иши

– суроолорго жооп бергиле

– келгиле, окуйлу

– сүйлөшүү

– өз алдынча иштөө

Б 4306020200-13

УДК 373.167.1
ББК 81.2 Ки-922

ISBN 978-9967-31-070-4

© Р. К. Буйлякеева, А. Р. Алыпсатарова, З. К. Момункулова
© КР Билим берүү жана илим министрлиги, 2013

III ЧЕЙРЕК

Кырк тогузунчу сабак АР БИР КЕСИП АРДАКТУУ

1. Текстти окугула. Жаңы сөздөргө көңүл бургула.

эмне иш кыласыз – нима билан шуғуланасиз
жолдон өткөрдү – кўчанинг у томонига, йўлдан ўтказди
сооротуп – тинчлантирди

келгенче – келгунча

жол эрежеси – кўча тартиб-қоидалари, йўл ҳаракати қоидаси

тартип бузуулар – тартибни бузмоқ

кеңеш – кенгаш

МЕНИН БАЙКЕМДИН ЖУМУШУ

Азамат: – Байке, эмне иш кыласыз? – деп сурадым. – Менин ишим – элге жардам берүү, – деди ал.

Байкем – милиционер. Аны баары тааныйт жана жакшы көрүшөт. Бир күнү байкем менен жумушуна бардым. Жолдон чоң эне өтүп бараткан. Колунан баштыгын алып, жолдон өткөрдүм. Парктын жанынан өтүп баратсак, кичинекей кыз ыйлап жатыптыр. Байкем кызды сооротуп, апасы келгиче күтүп турдук.

– Бу дагы сенин жумушуңбу? – деп сурадым.

– Ооба, бу да менин жумушум, – деди байкем.

Баратып, жол эрежесин бузган балдарга кездештик. Балдарды токтотуп, аларга жол эрежесин түшүндүрдү.

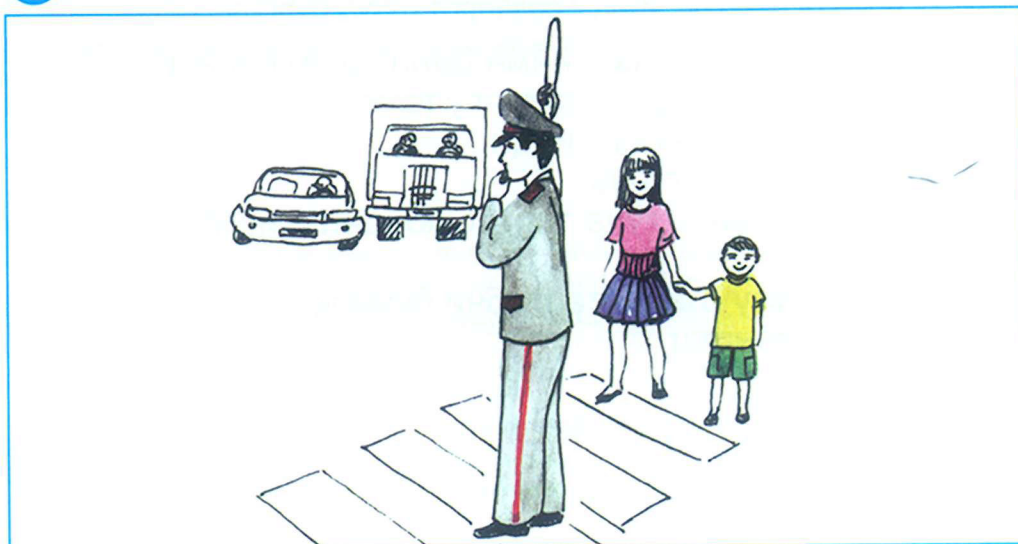
Бир күнү биздин мектепке да келди. Балдар менен жолугушту. «Тартип бузуулар жокпу?» – деп кайрылды. Балдар ага көп суроолорду беришти. Байкем жол эрежелери менен тааныштырды. Көптөгөн кеңештерди берди.

Ал кеңештер мындай эле:

1. Көчөдөн чоочун кишилер менен сүйлөшпөгүлө!

2. Сабактан кийин үйгө түз баргыла!
 3. Жолдон уюлдук телефонуңарды өчүрүп койгула, сүйлөшпөгүлө!
 4. Жол эрежесин сактагыла!
- Бул кеңештерди дептериңерге жазгыла.

- ! 2. Сүрөттү карап, суроо койгула.

- ! 3. Сүйлөмдөрдү туура түзгүлө.
1. Иштейт, милиционер, болуп, байкем.
 2. Сооротту, байкем, кызды, кичинекей.
 3. Аны, тааныйт, баары, элдин.
 4. Айтып берди, эрежелер, жол, балдарга, жөнүндө.
 5. Берди, бизге, жакшы, кеңештерди.

ЭСИҢЕ ТУТ!

ЖАЙ СҮЙЛӨМ

- Менин атам чач тарач болуп иштейт.
- Биз кызыктуу китеп окудук.

СУРООЛУУ СҮЙЛӨМ

- Сенин атаң кайда иштейт?
- Кичинекей кыз ыйладыбы?

ИЛЕПТҮҮ СҮЙЛӨМ

- Көчөдөн чоочун киши менен сүйлөшпө!
- Жолдо жүрүү эрежелерин сактагыла!

Элүүнчү сабак АПАМДЫН КЕСИБИ

- ! 1. Сөз айкаштарын окуп, эстеп калгыла.

Тигүүчү
Милиционер
Мугалим
Дүкөнчү

болуп иштейт

Ал

кийим тигет
нан сатат
балдарды окутат
тартипти сактайт

2. Текстти окугула. Жаңы сөздөргө көңүл бургула.

тигүүчү – тикувчи, чевар

бычат – бичади

топчу кадайт – тугма қадаиди

үтүктөйт – дазмол қилмоқ

жөнөтүлөт – жўнамоқ, жўйнатилади

ошентип – шундай килиб

кантип чыгаарын – қандай пайдо бўлганин

баалуу экендигин – қадрият бебаҳо эканлигини

АПАМДЫН КЕСИБИ

Айжан:

– Көптөн бери апамдын иштеген жерин көргүм келчү. Кышкы каникулга тараганда апам мени жумушуна ээрчитип барды. Апам – тигүүчү. Цехте он киши иштейт экен. Алар шым тигишет. Ар кимдин аткарган иши ар

башка. Биринчиси бычат экен. Экинчиси тигет. Үчүнчүсү топчусун кадайт. Төртүнчүсү үтүктөйт. Бешинчиси илгичке илет. Алтынчысы баштыктарга салат. Жетинчиси чоң кутуга салат. Ошентип, шым дүкөнгө жөнөтүлөт. Менин кийип жүргөн шымым кантип чыгарын билдим. Апамдын эмгегинин баалуу экендигин түшүндүм.

1. Айжандын апасы ким болуп иштейт?
2. Ал эмне тигет?
3. Цехте канча киши иштейт?
4. Алар кандай жумуштарды аткарышат?
5. Шым кантип дүкөнгө жетет?
6. Сен апандын жумушу жөнүндө эмнелерди билдиң? Айтып бер.

3. Төмөнкү сөздөрдү катыштырып сүйлөм түзүп, жазгыла.

Болуп иштейт, аткарган иши, эмгеги, керектүү, пайдалуу, мага, жагат.

4. Макалдарды окуп, маанисин түшүнгүлө.

Ар бир кесип ардактуу.

ардактуу – хурматли ардоқли

Ак эмгектин наны таттуу,
Жалкоонун жаны таттуу.

жаны – жони

Күзүндө чыгынбаган,
Кышында жылынбайт.

чыгынбаган – ким ғам емади

5. Сүйлөмдөрдү толуктагыла.

Чач тарач чач

Мугалим балдарды

Тигүүчү кийим

Дүкөнчү нан

Дарыгер баланы

Айдоочу машине

Окуучу сабак

окуйт.

айдайт.

дарылайт.

сатат.

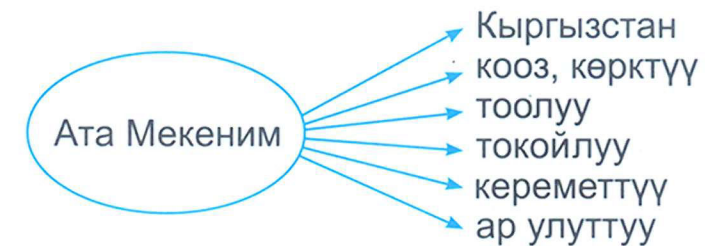
тигет.

окутат.

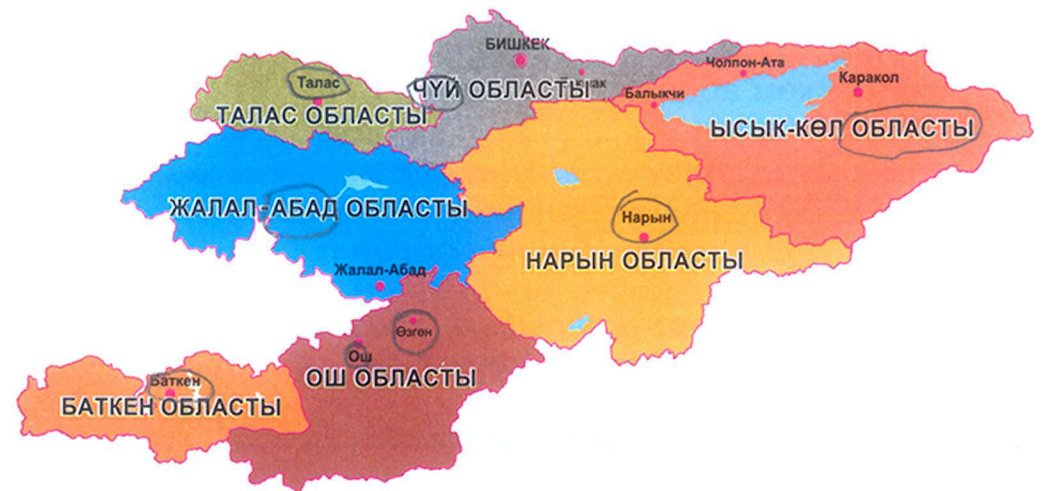
кыркат.

Элүү биринчи сабак АТА МЕКЕНИМ – КЫРГЫЗСТАН

1. Окуп, эстеп калгыла.

2. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстегиле. Суроолорго жооп бергиле.

1. Сүрөттө эмне тартылган?
2. Кыргызстанда канча облус бар?
3. Кыргызстандын борбору кайсы шаар?
4. Сен кайсы облуста жашайсың?

3. Текстти окугула. Жаңы сөздөргө көңүл бургула.

эгемендүү – мустақил

көп улут – турли миллатлар

байлыгы – бойлиги

анча – анча

жагымдуу – ёқимли

АТА МЕКЕНИМ – КЫРГЫЗСТАН

Кыргызстан – эгемендүү өлкө. Борбору Бишкек шаары. Кыргызстанда көп улуттун элдери жашайт. Кыргыз жеринин жаратылышы абдан кооз. Ак кар баскан Ала-Тообуз, кереметтүү Ысык-Көлүбүз, жаңгак токойлорубуз – элибиздин байлыгы. Жайы салкын, кышы анча суук эмес, жазы жагымдуу, күзү берекелүү. Биз өз жерибиз, элибиз менен сыймыктанабыз.

1. Кыргызстан кандай өлкө?
2. Борбору кандай шаар?
3. Кыргызстанда кайсы улуттун элдери жашайт?
4. Жаратылышы кандай?

4. Көп чекиттин ордуна созулма үндүүлөр катышкан сөздөрдү жазгыла.

Менин өлкөм абдан
Кыргызстандагы абдан таза.
Жазы, күзү, кышы эмес.
Биздин абдан бийик жана
Борбор Бишкек абдан

Керектүү сөздөр: шаарыбыз, кооз, жагымдуу, суулары, тоолору, берекелүү, көрктүү, суук.

5. Ырды көркөм окугула, жаттагыла.

ЫРДАЙЛЫ, ДОСТОР, ЫРДАЙЛЫ

Буралып гүлү жайнаган,
Булбулу бакта сайраган.
Ала-Тоо кыргыз жергеси,
Артык го сайган саймадан.

буралып гүлү жайнаган –
гуллаган

артык го – улардан кўра яхшироқ

Жерибиз көркө ыңгайлуу,
Элибиз билбейт муң-кайгы.
Ынтымак, достук бизде бар,
Ырдайлы, достор, ырдайлы!

көркө ыңгайлуу – жуда чиройли
муң-кайгы – қайғы

Ж. Садыков

ЭСИҢЕ ТУТ!

3-жактын таандык мүчөсү	3-жактын таандык мүчөсү
-ы, -и, -у, -ү Бишкек шаары абдан кооз. Кыргызстандын тоолору бийик.	-сы, -си, -су, -сү Тоонун абасы таза, ден соолукка пайдалуу. Тоонун суусу тунук.

Элүү экинчи сабак БИШКЕК ШААРЫ

1. Окугула.

2. Сүрөттү карап, сөздөрдү эстегиле. Сүйлөм түзгүлө жана сүйлөшкүлө.

 3. Текстти окугула. Жаңы сөздөргө көңүл бургула.

илгери-илгери – аллақачон
эр жүрөк – жасур
урматтап – хурмат килишган
душмандардан – душманлардан
коргогон – мудофаа қилмоқ

БИШКЕК ДЕГЕН КИМ БОЛГОН?

Илгери-илгери Бишкек деген баатыр жашаптыр. Ал күчтүү, эр жүрөк, балбан баатыр болуптур. Эл аны урматтап, сыйлашкан экен. Ал душмандардан өз элин, жерин коргогон. Ушул кишинин атынан биздин шаарыбыз Бишкек деп аталып калыптыр.

- 1. Илгери ким деген баатыр жашаптыр?
2. Ал кандай киши экен?
3. Өз элин, жерин кимдерден коргогон?
4. Кайсы жылы Бишкек деп аталган?

 4. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

Нурдин: – Сен Бишкекте болдуң беле?

Наташа: – Ооба, болгом. Бишкек кооз, таза жана жашыл шаар.

Нурдин: – Көп кабаттуу үйлөр барбы?

Наташа: – Ооба, көп кабаттуу үйлөр көп жана дагы салынып жатат.

Нурдин: – Ала-Тоо аянты кайсы көчөдө жайгашкан?

Наташа: – Ал Чүй проспектисинде жайгашкан.

Сүйлөшүүнү уланткыла.

 5. Сөздөргө **-лар** мүчөсүн улап жазгыла. Сүйлөм түзгүлө.

1. Шаар...	7. Имарат
2. Дүкөн...	8. Почта...
3. Мектеп...	9. Көчө...
4. Музей...	
5. Дарыкана...	
6. Оорукана...	

 6. Ырды көркөм окугула. Жаттагыла.

БИШКЕК

Бишкек болот бизге эне да, ата да. **унутпа** – унутма
Кайда жүрсөң сен шаарыңды унутпа.
Жакшы окуп, бир кесипке ээ болуп, **ээ болуп** – эга бўлиб
Тез чоңоюп, сен иштегин шаарыңа.

Элүү үчүнчү сабак

КАЙТАЛОО

 1. Ким? Эмне? деген суроого жооп берген сөздөрдү бөлүп жазгыла.

Окутуучу, тартип, милиционер, жардамчы, китеп, белек, күн, сабак, эне, шаар, кесип, дарыгер, ыр, бийчи, китепкана, келбети, мүнөзү, дүкөнчү, сен, тил, кагаз, тигүүчү, жүрөк, коён, түлкү, ата, бөбөк, жөжө, канаттуу, жырткыч, эже.

Ким?	Эмне?
Окуучу	Мектеп
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

 2. Сүйлөмдөгү каталарды тапкыла.

1. Менин атаң дарыгер болуп иштейт.
2. Асел китепканада барды.
3. Бишкек шаарынын театрлар бар.

4. Көчөлөрдө троллейбустар, автобустар жүрөт.
5. Менин үйүң Манас көчөсүндө.

3. Сүйлөмдөргө суроо койгула.

1. Биз – Кыргызстандын борборунда жашайбыз.
2. Кыргызстан – эгемендүү өлкө.
3. Досумдун атасы – милиционер.
4. Кечээ мен апамдын жумушуна бардым.
5. Мен ырчы болгум келет.

4. Бул иштерди ким аткарат? Тапкыла.

- Тишинди текшерет жана дарылайт. Бул ...
- Чачынды кырат жана жасалгалайт. Бул...
- Бут кийимди оңдойт. Бул...
- Билим берет жана тарбиялайт. Бул...
- Кооз жана кызыктуу сүрөттөрдү тартат. Бул...
- Музыканы сүйөт. Бул...
- Комузда сонун ойнойт. Бул...
- Уйкуну жакшы көрөт. Бул ...

5. Сөздөрдү дептериңерге жазгыла. Андагы ичке үндүүлөрдүн астын сызгыла.

Жол эрежеси, тартип сактоо, жаныбарлар дүйнөсү, кесиптер ээси, кичинекей кыз, жардам берүү, окутуучу эжейим, жергебиз, күз мезгили, берекелүү эл, жашылча-жемиштер, майрам күнү, жекшембиде, сейил бак, эс алабыз, жакында, топчу кадаймын, бир аз билем, эртең мененки тамак.

ЭСИҢЕ ТУТ!

ЖООН ҮНДҮҮЛӨР

Аа, Оо, Уу, Ыы

ИЧКЕ ҮНДҮҮЛӨР

Өө, Үү, Ээ, Ии

Тематикалык тапшырма

«Ар бир кесип ардактуу», «Менин Ата Мекеним» тексттерин айтып бергиле.

Элүү төртүнчү сабак

КЫРГЫЗСТАНДЫН КООЗ ЖЕРЛЕРИ

1. Окуп, эстеп калгыла.

Кыргызстандын кооз жерлери	Ысык-Көл Сары-Челек Манастын күмбөзү Сулайман тоосу Таш-Рабат Соң-Көл Жети-Өгүз
-------------------------------	---

2. Текстти окугула, которгула.

дал ортосунда – марказида жойлашкан

тунук – тиниң, покиза

САРЫ-ЧЕЛЕК

Сары-Челек Кыргызстандын түштүгүндө жайгашкан. Тегерегин токой жана тоо курчап турат. Бак-дарактардын көп түрлөрү бар. Суусу абдан тунук жана муздак. Сары-Челек мамлекеттик корук.

Сары-Челекке туристтер көп келишет. Жаратылыштын кооздугуна суктанышат.

1. Сары-Челек кайда жайгашкан?
2. Анын суусу кандай?
3. Анда эмнелер өсөт?
4. Сары-Челек кандай жер?

3. Сөз айкаштарын которуп жазгыла.

1. гүзал табият
2. тиник сув
3. марказда жойлашган
4. турли дарахтлар
5. турли хайвонлар
6. давлат кўриқхонаси

4. Ырды көркөм окугула.

САРЫ-ЧЕЛЕК

Атыңдан кагылайын,
Сары-Челек,
Батынбайм баа беришке
сага ченеп.
Байыркы бабалардан
калган белек,
Бар бекен берекелүү
сенден бөлөк.

атыңдан кагылайын –
исминг қадрли
батынбайм – уддалай
олмайман
байыркы бабалар –
қадимги одамлар

Элүү бешинчи сабак ЖАРАТЫЛЫШКА САЯКАТ

1. Текстти окугула, которгула.

жолдо баратып – йўлда кетаётиб
жете берерде – етганимизда, етай деганда
карагай – қора қарағай
кара жыгач – қора ёғоч

ЖАРАТЫЛЫШКА САЯКАТ

Бир күнү кошуна балдар менен токойго бардык. Жолдо баратып көп нерселерди көрдүк. Токойго жете берерде

шамал болду. Жамгыр да жаады. Бирок тез эле басылды. Таза аба менен дем алдык. Токойдо карагай, кайың, каражыгач жана башка дарактар көп экен. Булбулдун сайраганын уктук. Коён, тыйын чычканды көрдүк. Жашыл чөптүн үстүндө тамактандык. Кечинде үйгө кайттык.

1. Балдар кайда барышты?
2. Жолдон эмнелерди көрүштү?
3. Аба-ырайы кандай болду?
4. Балдар кандай эс алышты?
5. Силер жаратылышка саякатка чыктыңар беле?

2. Туура жообун тапкыла.

Кайдан? деген суроого жооп берген сөздү белгилегиле:

- а) мектепке
- б) токойдон
- в) үй
- г) театрда

Кандай? деген суроого кайсы сөз жооп берет?

- а) шаар
- б) сүт
- в) келди
- г) акылдуу

Кайда? деген суроого кайсы сөз жооп берет?

- а) дүкөндөн
- б) театрдан
- в) көчөгө
- г) таза

Канча? деген суроого кайсы сөз жооп берет?

- а) отурат
- б) кенен
- в) он эки
- г) жумушчу

3. Жаңылмачты окугула. К, Ө, Ү тыбыштарына көңүл бургула.

Көп көпөлөк көк гүлгө конду,
Көп көпөлөк көп гүлгө конду.
Көп көпөлөк көбөйүп учту,
Көп көпөлөк көкөлөп учту.

ЭСИҢЕ ТУТ!

-ДЫ, -ДИ, -ДУ, -ДҮ

Токойдон коён**ду** көрдүк.

Элүү алтынчы сабак КЫМЫЗ

- ! 1. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстеп, суроолорго жооп бергиле.

- ? 1. Бул кайсы жер?
2. Алыстан эмнелер көрүнөт?
3. Сүрөттө кимдер тартылган?
4. Алар эмне кылып жатышат?

- ! 2. Сөз айкаштарын окугула. Эстеп калгыла.

Бээ
Уй
Эчки

→ саалат

Кымыз

→ чыныда

→ кеседе

→ чаначта

→ көөкөрдө

→ бөтөлкөдө

- ✍ 3. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстегиле. Аларды катыштырып сүйлөм түзгүлө.

4. Текстти окугула. Которгула.
түрлүү – турли

КЫМЫЗ

Кымыз – жагымдуу суусундук. Анын курамында түрлүү витаминдер көп. Ал бээнин сүтүнөн жасалат. Кымыз ден соолукка абдан пайдалуу. Кымыз ичкиле, көп жашагыла!

- ? 1. Кымыз кандай суусундук?
2. Анын курамында эмнелер бар?
3. Ал эмненин сүтүнөн жасалат?
4. Кымыздын кандай пайдасы бар?
5. Кымыз жөнүндө дагы эмне билесиңер?

- ! 5. Туура жообун тапкыла.

Кымыз бул ...

- а) мөмө
б) суусундук
в) жашылча

Кымыздын даамы кандай?

- а) таттуу
б) кычкыл
в) жагымдуу

ЭСИҢЕ ТУТ!

-дан мүчөсү

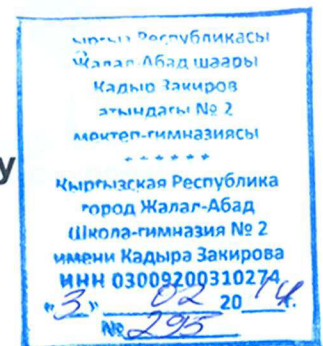
-дан, -ден,
-дон, -дөн,
-тан, -тен,
-тон, -төн

Кимден? Эмнеден? Кайдан?

Китепти китепкана**дан** алдым.
Шырдак кийиз**ден** жасалат.
– Кымыз сүт**төн** жасалат, – деди атам.
Боз үй**дүн** керегеси жыгач**тан**.
Байкем Бишкек**тен** келди.
Атам жумуш**тан** кеч келет.

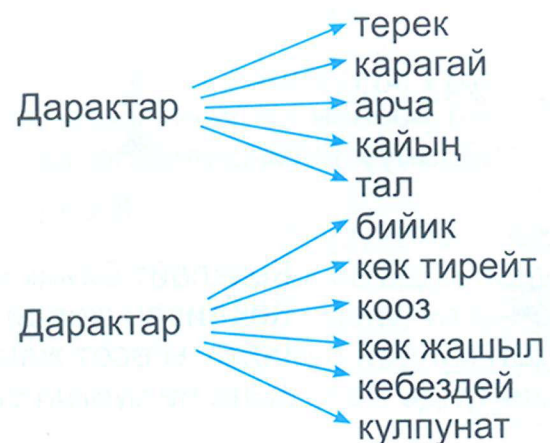
БИЛИП АЛ!

Кымыз ден соолукка пайдалуу

Элүү жетинчи сабак ДАРАКТАРДЫН ТҮРЛӨРҮ

1. Сөз айкаштарын окугула. Эстеп калгыла.

2. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстегиле. Текстти окугула.

терек – терак
тандабай өсөт – жой танламайди
жумшалат – ишлатилади
көкөлөйт – тепага қараб ұсади
көк тиреп – осмон ўпар
көк жашыл – кўм-кўк
кебездей – ипакдай
илеби тийсе – лаби тегса
кулпунат – товланади

ТЕРЕК

Терек жер тандабай өсөт. Ал абдан пайдалуу. Абаны тазалайт. Анын жыгачы жумшак, жеңил. Үй курууга керектелет.

АРЧА

Арча жыттуу жана пайдалуу дарак. Ал дайыма көк жашыл болуп турат. Абаны тазартат. Арчанын жыгачынан комуз, бешик жасалат.

КАРАГАЙ

Көкөлөйт бийик карагай,
 Көк тиреп жерди карабай.
 Балаты өсөт жанаша,
 Ата-эне сүйгөн баладай.

КАЙЫҢ

Кебездей болгон ак кайың,
 Кезигет жолдон ар дайым.
 Илеби тийсе шамалдын,
 Кулпунат көзгө ансайын.

3. Сөз айкаштарын которгула.

1. оқ қайин
2. яшил ўт
3. тоза ҳаво
4. яшил арча

5. хушбўй ҳид
6. кўркам гуллар
7. тоғ ҳавоси
8. баланд терак

4. Төмөнкү сөздөрдү катыштырып сүйлөм түзгүлө жана дарактардын сүрөтүн тарткыла.

Терек, карагай, арча, кайың.

БИЛИП АЛ!

Талды сындырба! Гүлдү тепсебе! Бак отургуз!

Элүү сегизинчи сабак ДЕН СОЛУК

1. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

кызарып калыптыр – кизариб қолибди
чайкайсың – чайкайсан
салбай калды – солмай куйди

Сайра: – Апа, тамагым ооруп жатат.

Апасы: – Оозунду ачып көрсөтчү. Тамагың кызарып калыптыр. Муздак эмне жедиң эле?

Сайра: – Оозума муз салгам.

Апасы: – Баары түшүнүктүү. Бул ангина. Дарыгер келгенче ромашка менен тамагыңды чайкайсың. Анан бал кошуп чай ичесиң.

Бир жума өттү. Сайра айыкты. Мындан кийин ал оозуна муз салбай калды.

1. Сайранын эмнеси ооруп калды?
2. Ал эмне жеген экен?
3. Апасы эмне деди?
4. Сайра кантип айыкты?
5. Сенин тамагың ооруганда эмне кыласың?

2. Сүйлөмдү туура түзгүлө.

1. Ооруп калды, бир күнү, Сайранын, тамагы.
2. Оозуна, ал, муз, салган экен.
3. Чайкады тамагын, суусу, менен, ромашка.
4. Дары, апасы, берди, кызына.
5. Алар, чакырды, дарыгерди, үйүнө.
6. Айыгып кетти, кийин, Сайра, бир жумадан.

3. Сүйлөмдөрдү которгула.

дары чөп – доривор ўсимлик

1. Бизде дары чөптөр көп.
2. Алар корообузда, талааларда, тоолордо өсөт.
3. Билген адамдар алардан дары жасашат.

Элүү тогузунчу сабак КАЙТАЛОО

1. Сөз айкаштарын түзгүлө

Кооз	Кыргызстанда
жер	Сары-Челек
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

2. Сүйлөмдөрдү туура түзгүлө.

1. Өсөт, токойдо, түрдүү, дарактар.
2. Таза, дем алышат, алар, токойдо, аба менен.
3. Суусу, Сары-Челектин, тунук.
4. Чыңдайлы, ден соолукту.
5. Кыргыздын, акыны, Токтогул, белгилүү.
6. Ойнодук, короодо, футбол, балдар, менен, кечээ.

3. Сүйлөмдөрдү толуктагыла.

Токойдо ... өсөт.
Улуттук тамак-аштар ... абдан даамдуу.
Кымыз ...
Комузду, жыгачынан жасашат.
Тамагың ооруса тезинен ...

4. Тентек бала дарактын бутагын сындырайын деп жатат. Аны кантип токтотосуң? Сүйлөмдөрдү түзүп сүйлөшкүлө.

Үлгү: – Дарактар абаны тазартат. Аны сындырбоо керек!

5. Төмөнкү сөздөрдөгү жоон жана ичке үндүүлөрдү таап, астын сызгыла.

Токойго, мамлекеттик корук, жагымдуу, ооруп калдым, даамдуу суусундук, пайдалуу, ден соолук, дарыгер, айыктым.

Алтымышынчы сабак БЕЛГИЛҮҮ АДАМДАР

1. Текстти окугула. Которгула.

улуу – улуф
элдин турмушу – халқ хаёти

ТОКТОГУЛ САТЫЛГАНОВ

Токтогул Сатылганов – кыргыз элинин улуу акыны. Ал комузчу да болгон. Токтогул элдин турмушу жөнүндө ырдаган. Бишкекте Токтогул атындагы филармония, мектеп, көчө бар.

1. Токтогул ким болгон?
2. Ал эмне жөнүндө ырдаган?
3. Токтогул атында эмне бар?

2. Токтогулдун ырларын окугула. Жаттагыла.

Дениң соодо эринбе,
Бекерликке берилбе.
Эркиң менен жумуш кыл,
Эринчээк жалкоо дедирбе.

Ёмон одам ўзи ҳақида ғам чекади.
Яхши одам ҳамма ҳақида ғам
чекади.

Жаман адам белгиси,
Өз камы үчүн жүгүрөт.
Жакшы адам белгиси,
Эл камы үчүн күйүнөт.

3. Туура котормосун тапкыла.

Эгемендүү

- а) Кайсы?
- б) Кандай?
- в) Кимде?

Сурадым

- а) Эмне кылдым?
- б) Эмне кыласың?
- в) Эмне кылат?

Алтымыш биринчи сабак СПОРТ ЖАНА БИЗ

1. Сүрөттөрдү карап, сөздөрдү эстегиле. Суроолорго жооп бергиле.

1. Бул эмне?
2. Булар кимдер?
3. Алар эмне кылып жатышат?

2. Текстти окуп, которгула.

кунан чабыш – узоқликка югуриш

күлүк – энг илдам

байге – мукофот

тапшырылат – топширилади

СПОРТ АЯНТЧАСЫНДА

Бүгүн жума. Жума күнү бизде дене тарбия сабагы болот. Биз спорт кийимдерин кийип, спорт аянтчага бардык. Бүгүн волейбол ойнорбуз. Биз 2 топко бөлүндүк.

- Санжар, топту мага ыргыт!
- Карма, Таалай!

– Топту жакшылап бер, Айпери!
 – Катуу ур, Болот!
 – Таалай, топту тос! Өйдө ыргыт!
 Оюн абдан кызыктуу өттү. Биз жеңип алдык. Эмки жолу баскетбол ойнойбуз деп сүйлөштүк.

- ?
1. Бүгүн кайсы күн?
 2. Дене тарбия сабагы кайсы күнү болот?
 3. Биз кайда бардык?
 4. Эмне ойнодук?
 5. Балдар эмне дешти?
 6. Биз эмне жөнүндө сүйлөштүк?

- ✍
3. Сүйлөмдөрдү толуктап жазгыла.
1. Биз,, жана ойнодук.
 2. Дене тарбия сабагында жасадык.
 3. Мен топту бердим. Ал топту
 4. Биз көңүлдүү

- !
4. Сүйлөмдөрдү которгула.
1. Эртага жисмоний тарбия дарси.
 2. Баскетбол уйнаймиз.
 3. Бизнинг жамоамиз кучли.
 4. Асан копток олиб келади.
 5. Айпери бизнинг жамоамизда.
 6. Биз жисмоний тарбия дарсини яхши кўрамыз.

ЭСТЕП КАЛ!

Эртең мененки гимнастика ден соолукка пайдалуу!

Алтымыш экинчи сабак КЫРГЫЗ ЭЛИНИН УЛУТТУК ОЮНДАРЫ

- ! 1. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстегиле. Суроолорго жооп бергиле.

- ?
1. Булар кимдер?
 2. Алар эмне кылып жатышат?

- 📖 2. Текстти окуп, которгула.

кунан чабыш – узоқликка югуриш
күлүк – энг илдам
байге – мукофот
тапшырылат – топширилади

КУНАН ЧАБЫШ

Бул оюн чоң тойлордо өткөрүлөт. Оюнга майда балдар катышат. Аларды эркелетип «кунан» деп коюшат. «Кунан чабышта» кыздар өзүнчө катышат. Биринчи келген күлүк балага байге тапшырылат.

- ?
1. Бул оюн качан өткөрүлөт?
 2. Ага кимдер катышат?
 3. Эмне үчүн «кунан» деп коюшат?
 4. Биринчи балага эмне тапшырылат?
 5. Дагы кандай улуттук оюндарды билесиңер?

- ✍ 3. Сүйлөм түзүп, жазгыла.

Балдар оюну, жарышабыз, күлүк, оюн башталат, байге, кызыктуу.

4. Ырды көркөм окугула. Жаттагыла.

КУЛҮК БАЛАГА

Чуркай бергин талыкпай, **талыкпай** – чарчамасдан
Кадам керип арыштай. **арыштай** – кенг қадам ташламоқ
Сен да күлүк болосуң, **калышпай** – орқада
Кунаныңдан калышпай! **қолмасдан**

Алтымыш үчүнчү сабак

КЫРГЫЗ ЭЛИНИН УЛУТТУК БАШ КИЙИМДЕРИ

1. Ырларды көркөм окугула.

ак жүзүндөй – ранги очик
ак нурундай – ёруғ нурлар
баалуу – қимматбаҳо
киели – кийинтирамыз
алмаштырбай – ўзгартирмай, алмаштирмай
кирдетпей – ифлос қилмасдан
балпайышып – иззат, обрў билан
суйкайышып – қоматли
перлерге – гўзалларга
сызып учуп – осмонда учиб
жагыптыр – ёқтирмоқ

КАЛПАК

Ак калпагы кыргыздын,
Ак жүзүндөй нур кыздын.
Ак кар баскан тоолордо,
Ак нурундай жылдыздын.

ТЕБЕТЕЙ

Баалуу башка кийимден,
Башыбызга киели.
Алмаштырбай, кирдетпей,
Аталар кийген тебетей.

ЭЛЕЧЕК

Балпайышып энелер,
Суйкайышып жеңелер.
Элечекти кийишсе,
Перилерге теңелер

ШӨКҮЛӨ

Ак шөкүлө Айчүрөк,
Ак куу болуп барыптыр.
Сызып учуп асмандан,
Семетейге жагыптыр.

Г. Рысбаева

2. Текстти окугула. Которгула.

ыйык – муқаддас
буюм – нарса, ашё, буюм
ардакташат – ҳурмат қилишади
тепсендиге – кўп юрадиган жой, оёқ остида қамиш
тегеретип – айлантириб

УЛУТТУК БАШ КИЙИМДЕР

Кыргыздардын эң ыйык буюму – баш кийими. Кыргыздар аларды абдан ардакташат. Жерге, тепсендиге таштабайт, аны тегеретип ойнобойт. Атасы баш кийимин баласына гана берет. Эч кимге белекке да бербейт. Адам отурган отургучка койбойт.

1. Баш кийимге кандай мамиле кылуу керек?
2. Баш кийимди эмне кылганга болбойт?
3. Атасы баш кийимин кимге берет?
4. Баш кийим жөнүндө эмне билесиңер?

3. Сүйлөмдөрдү туура түзүп жазгыла.

1. Ардакташат, баш кийимди, абдан, кыргыздар.
2. Таштабайт, жерге, эч убакта, баш кийимди.
3. Уулуна, берет, атасы, өзүнүн.
4. Бербейт, башка, белекке, бирөөгө.
5. Коюуга, отургучка, баш кийимди, болбойт.

БИЛИП АЛ!

Ак калпак – жигит көркү,
Элечек эненин көркү,
Шөкүлө жеңенин көркү.

Алтымыш төртүнчү сабак УЛУТТУК ТАМАК-АШТАР

1. Текстти окугула. Которгула.

бешбармак – бешбармоқ (миллий таом)
эң сыйлуу – энг иззатли, энг хурматли
бышырылат – пиширмоқ
аралаштырат – ковламоқ, аралаштирмоқ
чык – шўрва

БЕШБАРМАК

Бешбармак – кыргыздын эң сыйлуу тамагы. Бышкан эт майда тууралат. Эттин сорпосуна кесме бышырылат. Эт менен кесмени аралаштырат. Үстүнө чык куюлат.

Бешбармак койдун, уйдун жана жылкынын этинен жасалат.

1. Кыргыздардын эң сыйлуу тамагы кайсы?
2. Ал кантип жасалат?
3. Бешбармак эмненин этинен жасалат?

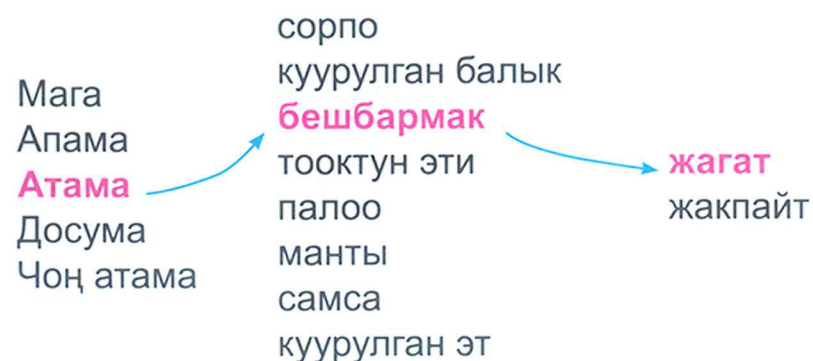

2. Сөздөргө керектүү мүчөлөрдү улап жазгыла.

1. Менин апа... бешбармак жасады.
2. Бешбармак майда тууралган эт..., кесме... жасалат.
3. Биз бешбармак... жакшы көрө...

3. Кимге эмне жагат?

4. Фильворддон бешбармакка керектүү азыктардын аттарын тапкыла.

ч	ы	к	е	ш	з	с	ч
м	и	т	ь	ю	ж	г	ф
ц	у	к	х	с	х	щ	и
э	т	я	а	о	й	ё	э
ы	п	о	м	р	ы	ч	т
л	х	э	ъ	п	и	я	з
ч	в	с	ю	о	б	ж	ю
к	е	с	м	е	ф	и	о

1. эт

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

Алтымыш бешинчи сабак КАЙТАЛОО

1. Сүйлөмдөрдү толуктагыла.

1. Токтогул элинин акыны.
2. Ал черткен. Күүлөрү абдан
3. Балдар ойноп жатышкан.
4. Бүгүн алар ойношту.
5. Мен жакшы көрөм.
6. Атамдын кооз бар. Ал ага
7. Чоң энемдин ак бар.
8. Жеңем кийди.

Керектүү сөздөр: шөкүлө, элечек, топ, кунан чабыш, жакшы, комуз, кыргыз, бешбармак.

2. Ашык сөздү тапкыла.

Кунан чабыш	Калпак	Дарбыз
Жашынмак	Топу	Бешбармак
Окуу	Элечек	Сорпо
Качма топ	Өтүк	Палоо
Кыз куумай	Шөкүлө	Кесме

3. Туура котормосун тапкыла.

Бул абдан кызыктуу оюн

- а) Бу жуда ҳам яхши ўйин
- б) Бу жуда ҳам қизиқарли ўйин
- в) Бу унчалик қизиқарли ўйин эмас

Бувимнинг рўмоли бор

- а) Чоң энемдин элечеги бар.
- б) Чоң энемдин жоолугу бар.
- в) Чоң энемдин топусу бар.

4. Бул тамактарга кайсы азыктар керек? Аларды атагыла.

Палоо – картөшкө, пияз, капуста, сарымсак, эт, сабиз, кесме, күрүч, май, суу, банан, бадыраң, ашкабак, помидор, алма.

Бешбармак – тооктун эти, сүт, жумуртка, жусай, калем-пир, уйдун эти, чык, кумшекер, каймак, пияз, айран, кесме.

Манты – эт, бал, сүт, камыр, пияз, ашкабак, бүлдүркөн, картөшкө, жусай, суу, жумуртка, кымыз, алча, помидор.

№ 4 Тесттик тапшырма.

I. Суроолуу сүйлөмдөрдү көрсөткүлө

- а) менин атам дарыгер
- б) сенин байкең кайда окуйт?
- в) биздин Ата Мекенибиз – Кыргызстан
- г) жашасын тынчтык

II. Сүйлөмдү толуктагыла

Бишкек шаары абдан ...

- а) тунук
- б) көрктүү
- в) пайдалуу
- г) бийик

III. Кайсы сөздөрдө жоон үндүүлөр бар?

- а) мекенибиз
- б) Кыргызстан
- в) музейлер
- г) тигүүчү

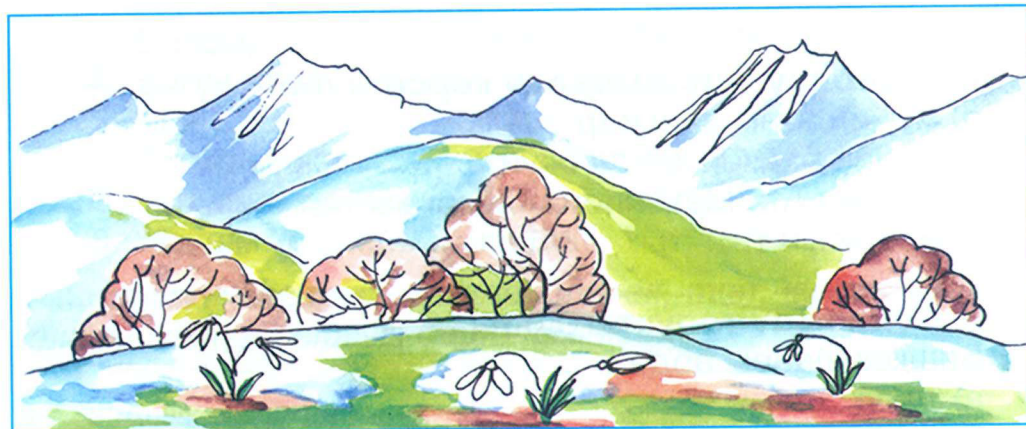
Тематикалык тапшырма

«Токтогул Сатылганов», «Улуттук оюндар», «Улуттук баш кийимдер», «Улуттук тамак-аштар» деген темада сүйлөп бергиле. (тандоо боюнча 2 текст)

Алтымыш алтынчы сабак

ЖАЗ МЕЗГИЛИ

- ! 1. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстегиле.
Суроолорго жооп бергиле.

- ? 1. Бул кайсы мезгил?
2. Эмне эрип жатат?
3. Эмне гүлдөп жатат?

- 😊 2. Диалогду суроолор менен толуктагыла.

1. _____?
2. Азыр жаз мезгили.
3. _____?
4. Айлана-чөйрө кооз.
5. _____?
6. Канаттуулар учуп келишти.
7. _____?
8. Ооба, жагат.

- ! 3. Текстти окугула, которгула.

иш кызыйт – иш қайнаб турибди
айдашат – ҳайдамоқ
себишет – сепишади, экишади
көңүлүн көтөрөт – кўнглини кўтармоқ
жаздын жыты – баҳорнинг ҳиди

ЖАЗЫНДА

Жазында күн жылый баштайт. Кар эрип, чөп чыгат. Келгин куштар келе баштайт. Алма бактар гүлдөйт. Талааларда иш кызыйт. Дыйкандар жер айдашып, буудай себишет. Жаз жылуулукту алып келет. Айлана-чөйрө сулуу көрүнөт. Жаздын жыты адамдын көңүлүн көтөрөт. Кыргызстанда эң кооз мезгил – жаз.

- ! Текст боюнча суроо түзгүлө.

- ! 4. Ырды көркөм окуп, жаттагыла.

ЖАЗ

Бак-дарактар бүр байлап,	бүр байлап – куртак
Байчечекей гүл жайнап.	чиқарибди
Көк шибер белден буралып,	көк шибер – кўм-кўк ўтзор
Булбулдар турат тил кайрап.	тил кайрап – тилни қайраб

Ч. Иманалиев

- ! 5. Макалды окугула. Маанисин эстеп калгыла.

Жаз жарыш, күз күрөш.
(Баҳорда экади, кузда йиғиштиради).

Алтымыш жетинчи сабак МЕКТЕП БАГЫ

- ! 1. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстегиле. Сөз айкаштарын түзгүлө.

Окуучулар: тазалашты,,,,,

- 📖 2. Текстти окугула. Которгула.

тырмоок – паншаха
шыпырынды – ахлат
көчөт – кўчат
актадык – оқладик

МЕКТЕП БАГЫ

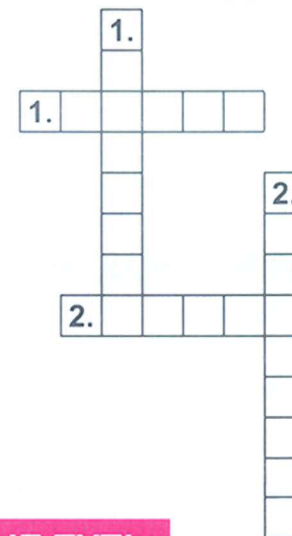
Бүгүн биз мектептин багында иштедик. Арыктарды тырмоок менен тазаладык. Шыпырындыларды чыгардык. Көчөттөрдү алып келдик. Бактардын түбүн актадык.

– Алишер, сен күрөк менен жерди каз. Айбек, сен көчөттү отургуз. Зухра, сен чакага суу алып кел, – деди биздин эжейибиз. Биз жакшы иштедик.

- ? 1. Биз кайда иштедик?
2. Кандай иштерди аткардык?
3. Ким эмне кылды?

- ✍ 3. Сүрөттөрдү чечмелеп, сүйлөм түзгүлө.
1. Жерди менен каздык.
 2. Арыкты менен тазаладык.
 3. Бакты менен сугардык.
 4. Бакчанын ичин менен шыпырдык.
 5. Бакчада отургуздук.
- ! 4. «Эмгек шаймандары» деген кроссворддогу сөздөрдү тапкыла.

Туурасынан

1. Супурги
2. Белкурак

Тигинен

1. Тароқ
2. Челак

ЭСИҢЕ TUT!

менен (и)

Калем **менен** жазабыз.
Тырмоок **менен** жерди тырмайбыз.
Шыпыргы **менен** шыпырабыз.
Кашык **менен** сорпо ичебиз.

Алтымыш сегизинчи сабак ЖАЗ МАЙРАМЫ 8-МАРТ

1. Текстти көркөм окугула. Которгула.

белекке – совғага
өздөрү тарткан – ўзи расм чизди, ўзлари чизган
гүлдесте – гулдаста

Бүгүн апамдын майрамы. Атам апама кооз гүлдесте берди. Иним экөөбүз торт жасадык. Анан чогулуп чай ичтик. Апам кубанды.

– Чоң эне, сизди майрамыңыз менен куттуктайбыз! – дешти Анара менен Нурбек. Алар чоң энесине белекке өздөрү тарткан сүрөттөрүн беришти.

– Ыракмат, неберелерим! – деп чоң эне аябай сүйүндү.

2. Куттуктоону окугула. Берилген үлгү боюнча куттуктоо открыт-касын жазгыла.

Кымбаттуу апаке!
8-Март майрамыңыз
менен куттуктайм!
Сизге ден соолук,
бакыт-таалай, ийгилик-
терди каалайм.
Көп жашаңыз!

Уулунуз Цутому.

3. Сүйлөмдөрдү которуп жазгыла.

1. Менинг онам энг чиройли.
2. Отам атиргулдан чиройли гулдаста такдим қилдилар.
3. Бизлар пиширик пиширдик.
4. Стол атрофида отам, онам, акам ва мен ўтирдик.
5. Байрам ҳурсандчилик билан ўтди.

Алтымыш тогузунчу сабак НООРУЗ МАЙРАМЫ

1. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстегиле.

2. Текстти окугула. Которгула.

эртелеп – эрталаб
иреттейбиз – тартибга келтирамыз
батасын алабыз – дуосини оламыз
көжө – буғдойдан ширин бұтқа
аластайт – тозалайди

НООРУЗ МАЙРАМЫ

Жакында Нооруз майрамы келет. Ноорузга эртелеп даяр данабыз. Үйлөрдү тазалайбыз, короолорду иреттейбиз. Нооруз күнү чоң атамдыкына конокко барабыз. Чоң ата-

ма, чоң энеме белек беребиз. Алардын батасын алабыз. Үй-бүлөбүз менен дасторконго отурабыз. Дасторкондо түрдүү тамактар болот. Чоң энем көжө бышырат. Ал бизди жана үйдү аластайт. Биз ушул майрамды абдан жакшы көрөбүз!

- ?
1. Жакында кайсы майрам болот?
 2. Биз эмне кылабыз?
 3. Кайда барабыз?
 4. Чоң атам менен чоң энем эмне кылышат?
 5. Дасторкондо эмнелер болот?
 6. Силер Нооружда кантип майрамдайсыңар?

3. Ырды көркөм окугула. Маанисин түшүнгүлө.

ЧОҢ АТА МЕНЕН ЧОҢ ЭНЕНИН БАТАСЫ

Дыйкандарга эгин бер,
Малчыларга төлүн бер.
Кампа толо дан болсун!
Короо толо мал болсун!

дыйкан – деҳқон
төлүн бер – тўлни бер
кампа толо – омборхона тўла

Ар нерсеге эпчил бол!
Өзүмчүл болбой, көпчүл бол!
Жакшыларга эрмек бол,
Жабык болбой, сергек бол!

эпчил бол – эпчил бўлгин
көпчүл бол – бошқаларни ўйла
эрмек бол – меҳрибон бўл
жабык болбой – тунд бўлмай

- ! 4. «Нооруж» деген темада сүрөт тартып, маек кургула.

Жетимишинчи сабак ЖАЗГЫ КАНИКУЛДА

1. Текстти окугула. Которгула.
ушунчалык – шунчалик

ЖАЗГЫ КАНИКУЛ

Андрей:

– Жазгы каникулда чоң атамдыкына, айылга бардым. Ал айыл Ысык-Көлдүн жээгинде. Мени чоң атам эрте турузду. Көлдүн жээгине бардык. Көлдүн суусу тунук. Көлдүн үстүндө ак куулар сүзүп жүрүшөт. Толкундар жээкке урунуп жатышты. Абасы ушунчалык таза экен!

Чоң атам: – Эртең менен эрте туруп, көлдүн абасынан дем алып жүр. Ден соолукка пайдалуу! – деди.

- ?
1. Андрей жазгы каникулда кайда барды?
 2. Көлдүн жээгине ким менен барды?
 3. Көлдүн суусу кандай экен?
 4. Сен жазгы Ысык-Көлдү көрдүң беле? Айтып бер.

2. Ролго бөлүп окугула.
көп келчү – кўп келарди
эсимде – эсимда бор

– Алыкул Осмонов биздин айылга көп келчү.

– Ал ким эле, чоң ата?

– Ал кыргыздын таланттуу акыны болгон. Ысык-Көл жөнүндө көп ыр жазган. Алыкулдун бул ыры менин эсимде:

Ысык-Көл кээде жымжырт, кээде толкун,
Толкуса толкунуна тең ортокмун.
Турмушта канча жолдош күтсөм дагы,
Бир сырлуу мындай жолдош күткөн жокмун.

жымжырт – хотиржам, тинч
турмушта – ҳаётда, турмушда
бир сырлуу – муттасил, сирли

3. Көп чекиттин ордуна **-нын, -лар** мүчөлөрүн коюп жазгыла.

1. Чоң атам... үйү Ысык-Көлдө.
2. Ал айыл көл.. жээгинде.
3. Биз эртең менен ак куу...ды көрдүк.
4. Алыкул Ысык-Көл жөнүндө көп ыр...ды жазган.

ЭСИҢЕ TUT!

-быз, -биз, -буз, -бүз

Биз кыргыз тилин окуй**буз**
 Текстти окуй**буз**, которо**буз**, айтып бере**биз**.
 Биз Кара-Коо айылында жашай**быз**.
 Биз кыргыз тили сабагын жакшы көрө**бүз**.

Жетимиш биринчи сабак КАЙТАЛОО

1. Сүйлөм түзүп, аны окугула.

күн
 кар
чөп
 келгин
 алма
 бактар
 дыйкандар
 буудай
 майрам
 кооз
 белек

бердик
 эрийт
 болот
 багы
 себилет
 иштейт
 мезгил
чыгат
 учуп келишет
 гүлдөйт
 узарат

2. Сүйлөмдөрдү туура түзгүлө.

1. Алып келдик, биз, көчөттөрдү.
2. Мугалим, бакчасына, менен, мектеп, биз, бардык.

3. Менен, суу, куйдук, чака, бактарга.
4. Каздык, менен, күрөк, жерди.
5. Иштедик, жакшы, бакчада, бүгүн, биз.

3. Суроолорго жооп жазгыла.

1. Жазында жаратылыш кандай болот?
2. Мектеп бакчасында кимдер иштеди?
3. Майрамды кандай өткөрөсүңөр?
4. Жаз жөнүндө кандай ыр билесиңер?
5. Сага кайсы жыл мезгили жагат?

4. Сүйлөмдөрдү которгула.

1. Таътилни кўл бўйида ўтқаздим.
2. Мен дадам билан эдим.
3. Кўлнинг суви жуда ҳам тоза.
4. Тўлқинлар қирғоққа уриларди.
5. Сувда оқ қушлар сузиб юрарди.

5. «Жаз» мезгили» деген темада сүрөт тарткыла.

Жетимиш экинчи сабак ЭС АЛУУ

1. Сүрөттөрдү карап, ал боюнча сөздөрдү эстегиле.

2. Текстти окугула. Которгула.

кээде – баъзан, гоҳо

күйөрман – мухлис, ишқибоз

топтомун – командада, жамоадаман

ЭС АЛУУ КҮНҮ

Биз мектепте беш күн окуйбуз. Ал эми ишемби, жекшемби күндөрү эс алабыз. Досум экөөбүз кээде бул күнү футбол ойнойбуз.

Айылда чоң футбол аянты бар. Ишемби күнү бул жерде балдар көп. Мен досум менен бир топтомун. Кошунам Айбек биздин күйөрман. Биз кийинки ишембиде музейге барабыз деп сүйлөштүк.

1. Силер кайсы күнү эс аласыңар?
2. Ишемби күнү эмне кыласыңар?

3. Сүйлөмдөргө суроо түзгүлө.

1. _____?
Биз ишемби күнү кыздар менен киного бардык.
2. _____?
Апам менен атам театрда барганды жакшы көрүшөт.
3. _____?
Бөбөгүм жайкы каникулда көлгө барып келди.

4. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

- Айназик, сен эртең эмне кыласың?
- Мен бош элемин. Эмне болду?
- Чогуу паркка барып эс алып келбейлиби. Азыр жаңы аттракциондор ачылыптыр.
- Макул, канчада жолугушалы?
- Эртең ишемби эмеспи. Эрте эле баралы.
- Болуптур, сүйлөштүк.
- Анда жакшы тур.

Жетимиш үчүнчү сабак МУЗЕЙДЕ

1. Берилген сөз айкаштарын окугула.

Музейде → илгерки буюмдар
→ эмгек шаймандары
→ илгерки идиш-аяктар
→ тарыхый буюмдар

2. Текстти окугула. Которгула. Качан? деген суроого жооп берген сөздөрдү көрсөткүлө.

ачылган – очилган

эмгек куралдары – меҳнат куроллари

мурда көрбөгөн – илгари кўрмаган

илгерки – қадимги, аввалги

БИЗДИН МУЗЕЙ

Биздин айылда музей бар. Анын ачылганына көп болду. Музей саат тогуздан бешке чейин иштейт. Алтынчы күнү классыбыз менен музейге экскурсияга бардык. Бул жерде илгерки буюмдар сакталат. Мурда биз көрбөгөн идиш-аяктар, эмгек шаймандары, эски сүрөттөр да бар. Музейде иштеген Гүлүшкан эже бизге көп нерселерди айтып берди. Мага музей абдан жакты.

1. Музей кайда жайгашкан?
2. Ал кайсы убакта иштейт?
3. Ким менен бардыңар эле?
4. Эмнелерди көрдүңөр?
5. Музей жактыбы?
6. Силер жашаган аймакта музей барбы?

3. Сүйлөмдөрдү туура түзүп жазгыла.
1. Мен, бардым, жекшембиде, музейге.
 2. Иштей баштайт, биздин, саат, ондо, музей, айылдагы.
 3. Айтып берет, жөнүндө, баатырлары, согуш, ал.
 4. Музейде, өтө, буюмдар, баалуу, сакталат.

Жетимиш төртүнчү сабак ЦИРКТЕ

1. Текстти окуп, которгула.
- оюн** – томоша, үйин
аба акробаттары – ҳаво акробатлари
эч качан – ҳеч қачон
унутпайм – унутмайман

Рамазан:

– Жазгы каникулда ата-энем менен шаарга келдим. Москвадан цирк келиптир. Мен биринчи жолу циркти көрдүм. Чоң аренада артисттер кызыктуу оюн көрсөттү. Мага баарынан аба акробаттары жакты. Алар укмуштуудай сонун оюн көрсөттү. Мен бул эс алуумду эч качан унутпайм.

1. Рамазан жазгы каникулда кайда барды?
2. Ал эмнени көрдү?

3. Цирктеги оюндар кандай экен?
4. Рамазанга эмнелер жакты?
5. А сен циркте болдуң беле?
6. Сага эмнелер жакты эле?

2. Көп чекиттин ордуна **-ны** мүчөсүн улап жазгыла.
1. Мен цирктен үйрөтүлгөн аюу..., жолборс..., маймыл... көрдүм.
 2. Балдар клоун... көргөндө абдан кубанышты.
 3. Ал атайы акробаттар... көрөм деп келген.
 4. Мугалимибиз циркке билеттер... алып келди.
 5. Биздин үй-бүлө цирк... аябай жакшы көрөт

3. Тыным жасап окугула.

Наташа экөөбүз жекшембиде циркке бардык ал циркти жакшы көрөт мен да цирктеги оюнду жактырам Наташага жонглёрлор жагат мага болсо үйрөтүлгөн жаныбарлар курбум экөөбүз тең циркке барганды жакшы көрөбүз.

Жетимиш бешинчи сабак ТЕАТРДА

1. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстегиле. Суроолорго жооп бергиле.

1. Сүрөттө эмне тартылган?
2. Анда эмне деп жазылыптыр?
3. Маскалар эмне үчүн бири күлүп, бири ыйлап турат?

2. Окугула.

Театрда

- көшөгө бар
- оюн көрсөтүлөт
- актёрлор ойнойт
- кол чаптык
- көрүүчүлөр көп

3. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.
- куурчак тетры** – кўғирчоқ театри
жакында – яқинда
кайгылуу – ғамгин, қайғули
окуя – воқеа

ТЕАТРДА

Үлгү:

Динар: – Назира, сен куурчак театрында болдуң беле?

Назира: – Ооба, болгом. Мага куурчактардын оюну абдан жагат.

Динар: – А сен качан болдуң эле?

Назира: – Жакында эле. Кышкы каникулда «Коён жана Аяз кыз» деген жомокту көрдүм. А сенчи?

Динар: – Мен да каникулда бардым. Апам мага билет алып берген. Алдыңкы орунда отурдум. Оюн абдан жакты.

Назира: – Ал кайсы оюн эле?

Динар: – «Кичинекей гномдун окуясы» деген жомок. Башында кайгылуу экен, бирок аягында аябай күлдүк.

4. Сүйлөмдөрдү толуктап жазгыла.

- Биздин шаарда театры бар.
- балдар үчүн жомок көрсөтүлдү.
- Оюн кызыктуу болду.
- Биз орунда отурдук.
- Актёрлорго кол
- Алар жүгүнүштү.

Керектүү сөздөр: бизге, чаптык, алдыңкы, абдан, театрда, куурчак.

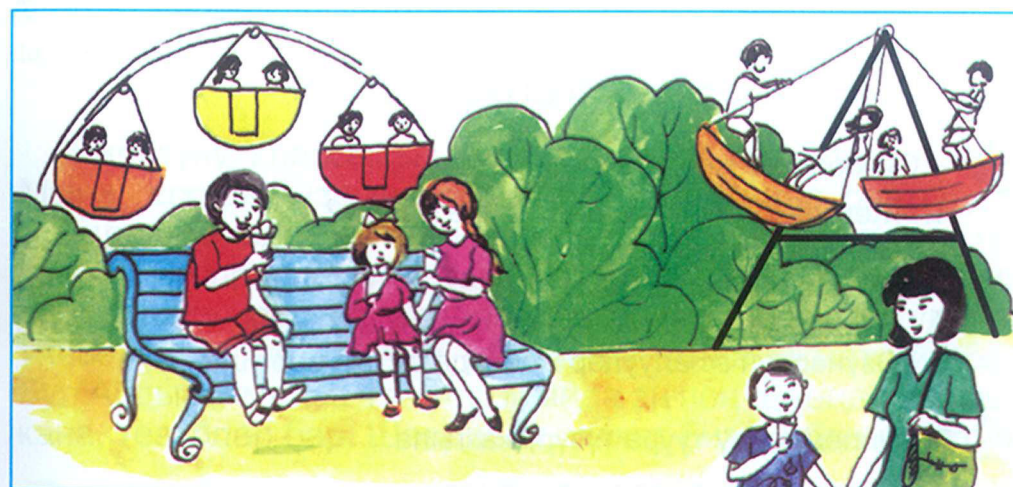
5. Силер театрда болдуңар беле? Сүрөт тартып, маектешкиле.

Жетимиш алтынчы сабак ПАРКТА

1. Сүйлөмдөрдү окугула. Аларды эстеп калгыла.

Паркта	селкинчек аттракцион	бар.
Биз	селкинчек каруселде	тептик. айландык. ойнодук.

2. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстеп, суроолорго жооп бергиле.

1. Паркка кимдер келишти?
2. Парк кандай экен?
3. Алар эмне кылышты?
4. Кандай оюндарга катышты?
5. Убакытты кандай өткөрүштү?

3. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

Үлгү:

Алишер: – Салам, Бакыт! Кайдан келатасыңар?

Бакыт: – Салам, Алишер! Мына бул менин иним. Аты Мырза. Экөөбүз паркка барып эс алып келатабыз.

Алишер: – Абдан жакшы. Кайсы аттракциондорго түштүңөр?

Бакыт: – Мырзага абдан жакты. Ал оюнчук машина айдады, каруселде айланды. Мен болсо тирге бардым.

Алишер: – Эмки барганда чогуу баралы.

Бакыт: – Макул, сүйлөштүк.

4. Текстти окугула. Которгула.

чынжыр карусели – занжир карусели
бөлөнгөн – үрэлген

ПАРКТА

Биз жекшемби күнү достор менен паркка бардык. Паркта көптөгөн адамдар эс алышат. Мында кызыктуу аттракциондор көп. Мына кичинекейлер үчүн паровоздор. А бул чынжыр карусели. Бизге бул аттракцион аябай жакты. Парктагы эс алуу эң сонун өттү.

Суроолорго жооп бергиле.

1. Жекшемби күнү балдар кайда барды?
2. Эмнелерди көрүштү?
3. Паркта кимдер эс алат?
4. Балдар кайсы аттракционду жактырат?
5. Өзүңөрдүн эс алууңар жөнүндө айтып бергиле.

5. Сүйлөмдөрдү туура түзүп, жазгыла.

1. Бардык, биз, паркка, кечээ.
2. Менин, сатып берди, парктан, кооз, апам, шар.
3. Таттуу, жедик, кебез, сатып.
4. Мага, тирде, жагат, оюнчук, утуп алуу.
5. Кечке чейин, жүрдүк, паркта, биз, жырдап.

Жетимиш жетинчи сабак

ШААРДАГЫ САЯКАТ

1. Текстти окугула, которгула.

саякат – саёхат

арналган – бағишланган

өкмөт үйү – ҳукумат уйи

ШААРДАГЫ САЯКАТ

Бир күнү классыбыз менен шаарга саякатка чыктык. Мына, шаарыбыздын чоң көчөсү. Ал Манас баатырдын атында. Көчөдө көптөгөн имараттар бар. Бул эң чоң көчө – Чүй проспектиси. Мына, филармония. Анын алдында «Манас» эпосуна арналган эстеликтер бар. Бул улуттук университет. Мына, Ала-Тоо аянты. Анда Өкмөт үйү бар. Бул Абдырахманов көчөсү. Мында эң чоң дүкөндөр, китепкана, театрлар бар. Шаардагы саякат бизге абдан жакты.

1. Балдар кайда барышты?
2. Шаардын чоң көчөсү кандай деп аталат?
3. Филармониянын алдында кандай эстеликтер бар?
4. Картадан Өкмөт үйүн, Ала-Тоо аянтын, Манас көчөсүн, Чүй проспектисин көрсөткүлө.
5. А сен Бишкек шаарына саякатка чыктың беле?

**Сен жашаган шаарда, айылда кандай көчөлөр бар?
Аларды атап, картасын түз.**

2. Сүйлөмдөрдү толуктап жазгыла.

1. Бир күнү менен шаарга саякатка чыктык.
2. Курдашым экөөбүз көрдүк.
3. Саякатыбыз башталды.
4. бизге аябай жакты.
5. Бул саякат эсимде калат.

Жетимиш сегизинчи сабак. **КАЙТАЛОО**

1. Төмөнкү сөздөрдү катыштырып сүйлөм түзгүлө
Эс алуу, парктын ичи, музейде, театрда, киного.

2. Сүйлөмдөрдү толуктап жазгыла.

Мен театрда
Жакында эле биз
Цирктин ичи
Музейде эски
Паркка баруу үчүн
Майда балдар
Аттракциондордун баасы

3. Сүйлөмдөрдүн туура котормосун тапкыла.

Дам олиш кунлари ролик тепамиз.

- а) Эс алуу күнү ролик тебебиз.
- б) Дем алыш күндөрү ролик тебебиз.
- в) Ишемби күнү ролик тебебиз.

Биз классыбыз менен тарых музейине бардык.

- а) Биз синфимиз билан табият музейига бордик.
- б) Биз синфимиз билан фанлар музейига бордик.
- в) Биз синфимиз билан тарих музейига бордик.

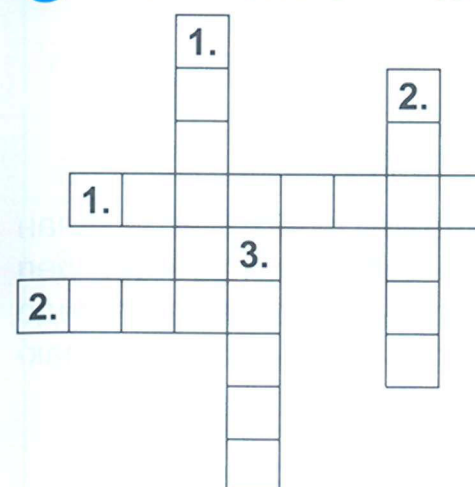

4. Каталарын таап, туура жообун айткыла.

1. Музейде көшөгө бар.
2. Биз театрда бардым.
3. Музейден селкинчек тептик.
4. Парктан эски буюмдарды көрдүм.
5. Ала-Тоо аянты филармониянын алдында.

5. Кроссворддогу эс алууга байланыштуу сөздөрдү тапкыла.

Туурасынан:

1. Дам олиш кунлари
2. У ерда карусель бор

Тигинен:

1. У ерда сахна бор
2. У ерда эски буюмлар бор
3. У ерда катта экран бор.

№ 5 Тесттик тапшырма

I. Сүйлөмдү толуктагыла.

Жазында аба-ырайы ... болот.

а) ызгаарлуу	б) ысык
в) жылуу	г) кубанычтуу

II. Жазгы майрамдар кайсылар?

а) Жаңы Жыл, Курман Айт	б) 8-Март, Нооруз
в) Эгемендүүлүк күнү	г) Орозо Айт

III. Кайда? деген суроого жооп берген сөздөрдү көрсөткүлө.

а) театрда, саякатта	б) цирктен, айылдан
в) футболду, коноктон	г) шаардан, кунан чабыш

Тематикалык тапшырма «Менин эс алуум», «Музейде», «Паркта», «Театрда» тексттерин айтып бергиле (тандоо боюнча 2 текст).

IV ЧЕЙРЕК

Жетимиш тогузунчу сабак ЫРЫС АЛДЫ – ЫНТЫМАК

1. Текстти окугула. Которгула.

бөлүнбөйбүз – бўлинмаймиз

жеңишке ээ болобуз – ғалаба қиламиз

ырыс – ризқ

ЫНТЫМАКТУУ КЛАСС

Биздин класста ар улуттун балдары окуйт. Биз эч качан «сен кыргызсың, мен орусмун, ал өзбек, бул дунган» деп бөлүнбөйбүз. Мектепте ар кандай конкурстар болгондо дайыма жеңишке ээ болобуз. Анткени биз абдан ынтымактуубуз. Силер да ынтымактуу болгула!

1. Класста кимдер окушат?
2. Алар кандай балдар?
3. Силердин класс кандай?

Силердин класс кандай? Айтып бергиле.

2. Сүйлөмдөрдү которуп жазгыла.

1. Бизнинг синфда қизлар кўл.
2. Биз бир-биримизга доим ёрдам берамиз.
3. Барча топшириқларни аҳилликда бажарамиз.
4. Сизлар ҳам аҳил бўлинглар!

3. Жомоктогу сүрөттөрдү чечмелеп окугула.

чырпык – новда

боолап – бирга боғланган, боғлаб

кыйып келгиле – кесмоқ

кана – қани

сындыргылачы – синдириб кўринг

Илгери-илгери бир жашаптыр.

Анын 9 уулу бар экен. Алардын ынтымагы жок экен.

Бир күнү абышка уулдарын жиберет.

Бирден кыйып келгиле дейт.

тоодон чырпык алып келишет.

Абышка аларды боолап, уулдарына берет.

«Кана, бооланган сындыргылачы!» , – дейт.

сындыра албай коюшат.

ЭСИҢЕ ТУТ!

Ырыс алды – ынтымак

Сексенинчи сабак ДОСТУК ФЕСТИВАЛЫ

- ! 1. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстегиле.

- 📖 2. Текстти окуп, которгула.

аймак – территория, хууд

өкүлдөрү – вакиллари

фестивал убагында – фестиваль вақтида

ар бир улут – ҳар бир миллат

салттар – урф-одат

ДОСТУК ФЕСТИВАЛЫ

Биздин аймакта ар улуттун өкүлдөрү жашайт. Жакында достук фестивалы болду. Ага орустар, кыргыздар, өзбектар, кореецтер, казактар, тажиктер ж.б. катышты. Фестиваль убагында ар бир улут өзүнүн тамак-аштары, улуттук кийимдери, салттары менен тааныштырды. Алар бири-бири менен достошту. Дагы жолугушалы деп сүйлөштү. Фестиваль барына жакты.

- ? 1. Бул аймакта кайсы улуттун элдери жашайт?
2. Алар эмне өткөрүштү?
3. Ар бир улут эмне даярдады?
4. Эмне жөнүндө сүйлөштү?
5. Аларга фестиваль жактыбы?
6. Силердин аймакта кайсы элдин өкүлдөрү жашайт?

- ✍ 3. Сүйлөмдөрдү толуктап жазгыла.

Биздин аймакта,, жана жашашат.

Алар абдан Бирге жер айдашат. Бирге жыйнашат.

Бирге майрамдарды Бири-бирине
.....

Керектүү сөздөр: Ынтымактуу, орустар, өзбектар, казактар, кыргыздар, түшүм, сыйлашат, жардам беришет.

- ✍ 4. Сөздөрдөгү жоон, ичке үндүүлөрдү бөлүп жазгыла.

фестиваль, улуттар, достор, бийлери, кошуна, ырыстуу, ынтымактуу, бирине бири, тамак-аштары, салттары, бирдиктүү, чогуу, улуу, кичүү, украиндер, казактар, аймакта, республикабыз, достук, ат, тилдери, өкүлдөрү;

Жоон үндүүлөр катышкан сөздөр	Ичке үндүүлөр катышкан сөздөр	Жоон жана ичке үндүүлөр катышкан сөздөр
Улуу	Кичүү	Украиндер

Сексен биринчи сабак ОКУУЧУНУН БИР КҮНҮ

- ! 1. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстегиле. Суроолорго жооп бергиле.

- ? 1. Булар кимдер?
2. Алар эмне кылып жатышат?
3. Алар кимге жардам бергени келишти?

- 😊 2. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

улууга урмат – қарияларга ҳурмат

Үлгү:

Наргиза: – Иляс, сен бошсуңбу? Жүрү, Батма энеге барып жардам берип келели.

Иляс: – Батма эне ооруп жатыптыр.

Наргиза: – Ооба. Өзү чака көтөрө албайт да. Короосу да чачылып кетиптир.

Иляс: – Жүрү анда. Мен суу ташыйын, сен короону шыпыр.

Наргиза: – Ооба, улууларга урмат кылыш керек!

- ! 3. «Улууга урмат» дегенди кантип түшүнөсүң?

«Улууга урмат» – бул
Орун бошотуп берүү.

Дары алып келип берүү.
Суу ташып берүү.
Сый мамиле жасоо.
Жакшы сөз айтуу.
Келиңиз, алыңыз! – деп айтуу.

- ? 4. Сый сөздөрдү ким көп билет?

Чоң ата, чоң эне!

Келиңиз, отуруңуз! Ысык чай ичиңиз!

Сексен экинчи сабак БАЛДАР АЯНТЧАСЫНДА

- 📖 1. Текстти окугула. Которгула.

кум төгүлгөн жер – қумлоқ
каакым – момақаймоқ, қоқи ұт
чачып салды – сочиб ташлади

БАЛДАР АЯНТЧАСЫНДА

Короодо кичинекей балдар үчүн кум төгүлгөн. Күн жылуу болгондо апалар балдары менен ушул жерге келишет. Бөбөктөр кумда ойношот. Каакымдарды тигишет. Кичинекей чакалары менен аларды сугарышат.

Бир күнү 4–5 жаштагы балдар ойноп жатышкан Кошуна үйдөгү бала келип, кумдун баарын чачып салды. Анан бирөөнүн оюнчук күрөгүн сындырып да койду. Бөбөктөр ыйлап калышты...

1. Короодо эмне төгүлгөн?
2. Апалар балдары менен кайда барышат?
3. Бөбөктөр эмне кылышат?
4. Эмнени тигип, сугарышат?
5. Ким кумду чачып, оюнчукту сындырды?
6. Кимдер ыйлап калышты?
7. Силердин короодо балдар аянтчасы барбы?
8. Силер бөбөктөргө кандай мамиле кыласыңар?

2. Тентек балага кандай сөздөрдү айтсак болот?

– Кичинекей бөбөктөрдү ыйлатпаш керек!
– Уятың барбы?
– Кичүүлөрдү да сыйлаш керек!
– Тарбияң жок экен!
– Сенин өзүңдү ушундай кылса кандай болот?

3. «Балдар аянтчасы» деген темадагы сүрөт тарткыла. Ал боюнча сүйлөп бергиле.

Сексен үчүнчү сабак ӨТҮНҮЧ СӨЗДӨР

1. Тексттерди окугула.

– Эже, мага китеп берип коёсузбу?
– Кайсы китепти?
– Мага «Кыргыз эл жомоктору» керек.

– Байке, мага туз берип коюңузчу.
– Тамактын тузу жок бекен?
– Тузу аз экен.

– Агай, мага бул тапшырманы түшүндүрүп коёсузбу?

– Кайсы тапшырма экен?

– Мына бул, 25 – көнүгүү.

– Айтып коюңузчу, куурчак театрына кантип барсам болот?

– Азыр солго бурулсаң, чоң имарат турат. Ошол куурчак театры.

– Мага жардам бергиле!

2. Тексттеги өтүнүч сөздөрдү жазгыла.

БИЛИП АЛ!

ӨТҮНҮЧ СӨЗДӨР

– Айтып коёсузбу?	– Көрсөтүп коюңузчу?
– Билүүгө болобу?	– Берип коёсузбу?
– Түшүндүрүп коёсузбу?	– Уруксатпы?

Сексен төртүнчү сабак КАЙТАЛОО

1. Сүйлөмдөрдү толуктагыла.

Менин досум Анын улуту Биз бирге
 Чоң ата, келиңиз
 Анын эжеси окуйт. Келечек кесиби
 Мен ашканадан апама Апам мага «! » - дейт.
 Автобуста бош орун аз экен. Алмаз эжекеге «! » - деди.
 Ырыс алды
 Улууга, кичүүгө

2. Сүйлөмдөрдү туура түзүп, жазгыла.

1. Апа, жардам, сизге, берейинби.
2. Китепканада, бар, кызыктуу, ырлары, Осмоновдун.
3. Кичинекей, ыйлап калды, бир, убакта. Аянтта.
4. Соороттум, аны, мен, колумдан келишинче.

3. Ашык сөздү тапкыла.

Айтып коёсузбу	Саламатсызбы	Достук
Көрсөтүп коюңузчу	Салам	Ынтымак
Түшүндүрүп коёсузбу	Кандайсың	Урушуу
Ыракмат	Көрүшкөнчө	Бир тилекте болуу
Уруксатпы	Амансызбы	Достошуу

4. Туура котормосун тапкыла.

Мени кечирип коюңузчу!

- а) Мени кечиринг, илтимос!
- б) Менга ёрдам беринг, илтимос!
- в) Мени ўтқазиб қўйинг, илтимос!

Айтып коюңузчу, дарыкана кайсы жерде?

- а) Кутубхона қаерда, кўрсатинг.
- б) Айтиб беринг, дорихона қаерда?
- в) Менга дорихона қаерда эканлигини кўрсата оласизми?

Сексен бешинчи сабак БЕЛГИЛҮҮ ДАТАЛАР

1. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстегиле.

2. Текстти окугула, которгула.

БЕЛГИЛҮҮ ДАТАЛАР

Мына, календарь. Анда белгилүү даталар көп. Бул күндөр календарда кызыл менен белгиленген. Мына: 1-январь – Жаңы Жыл. 8-март – аялдардын майрамы, 21-март – Нооруз майрамы. 9-май – Жеңиш күнү, 1-июнь – балдарды коргоо күнү, 31-август – Кыргызстандын эгемендүүлүк күнү. Кызыл менен белгиленген – майрам күндөрү. Биз эс алабыз, майрамдайбыз.

! Текст боюнча суроолорду түзгүлө.

! 3. Туура жообун тапкыла.

- 21-март Жаңы Жыл.
- Нооруз 12-апрелде.
- 1-май эмгек майрамы.
- 31-август балдардын күнү.
- 1-июнь Эгемендүүлүк күнү.
- 31-декабрь Жаңы Жыл.

! 4. Сүйлөмдөрдү которгула.

- 1-июнь болаларни химоя қилиш куни.
- Биз Наврӯз байрамини 21-март куни нишонлаймиз.
- Келингләр 8-март билан табриклаймиз.
- 31-август – Мустақиллик куни.

Сексен алтынчы сабак ЖЕҢИШ МАЙРАМЫ

! 1. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстегиле.

2. Текстти окугула.

душмандардан коргогон – душманлардан мудофаа қилган

аскерлерди – жангчиларни, аскарларни

унутпай – унутмай

СОГУШТУН АРДАГЕРЛЕРИ

Анянын чоң атасы ардагер. Ал согушка катышкан. Элин, жерин душмандардан коргогон. Анын көп орден жана медалдары бар.

Бул – Кубаттын чоң энеси. Ал дагы согуштун ардагери. Ал медсестра болчу. Көп аскерлерди сактап калган. Биз ардагерлерди унутпай, сыйлашыбыз керек.

- ? 1. Анянын чоң атасы ким?
2. Анын эмнелери бар?
3. Кубаттын чоң энеси ким?
4. Ал согушта эмне кылган?
5. Биз аларга кандай мамиле кылышыбыз керек?

3. Ырды көркөм окугула.

ЖЕҢИШ МАЙРАМЫ

9-май майрам,
Бизге келди ал кайдан?
Жеңиш менен чоң атам,
Ала келген майдандан.

жеңиш – ғалаба, ютуқ
майдандан – жанг майдонидан

Биз көрбөйлү согушту,
Жаша Жеңиш майрамы!
Бакыт үчүн күрөшөт,
Бардык элдин балдары!

жаша – яшанг
күрөшөт – курашади

К. Белеков

4. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

Үлгү:

- Сергей, сен 9-май эмне күн экенин билесиңби?
- Ооба, ал Жеңиш майрамы.

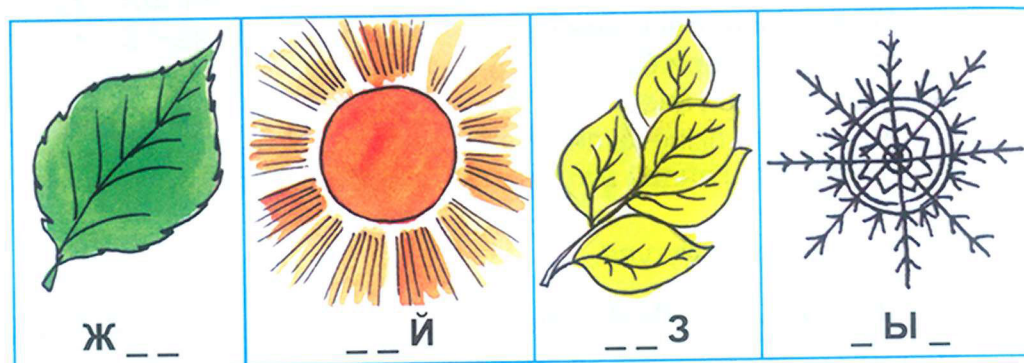
– Сен ардагерлерди куттуктайсыңбы?
– Ооба. Мен өзүм жасаган белегим бар. Ошону берсем дейм.

– А сен билесиңби, биз аларды класска чакырдык.
– Абдан жакшы. Майрам тез эле келсе экен!

 5. Ардагер чоң аталарга, чоң энелерге куттуктоо жазгыла.

Сексен жетинчи сабак ЖЫЛ МЕЗГИЛДЕРИ

 1. Сүрөт боюнча мезгилдерди эстегиле.

 2. Текстти окугула. Которгула.

ЖЫЛ МЕЗГИЛДЕРИ

Жыл төрт мезгилге бөлүнөт. Алар күз, кыш, жаз жана жай. Ар бир мезгил өзүнчө кооз.

Жаз келгенде жаратылыш өзгөрөт. Жер көгөрүп, алма бактар гүлдөйт.

Жайында күн аябай ысыйт. Талаада иш кызыйт. Эс алуулар да башталат.

Күз келгенде жер-жемиштер бышат. Түшүм жыйналат. Жалбырактар саргаят.

Кышында күн суук болот. Кар жаайт. Суулар тоңот. Жол тайгак болот.

 1. Бир жылда канча мезгил бар?
2. Жазында жаратылышта кандай өзгөрүүлөр болот?
3. Жайында аба-ырайы кандай болот?
4. Күзүндө эмнелер бышат жана жыйналат?
5. Кыш кандай?
6. Сага кайсы мезгил жагат? Жаккан мезгилдин сүрөтүн тартып, сүйлөп бергиле.

 3. Сөздөргө керектүү мүчөнү улап жазгыла.

1. Кыргызстан... жайы жылуу, кышы салкын.
2. Жазында дарак... бүрдөйт.
3. Жайында талаа... иш кызыйт.
4. Окуучулар эс алуу... чыгышат.
5. Күзүндө жемиштер... жыйнай...
6. Кышында суу... тоңот.

Сексен сегизинчи сабак ЖАЙ МЕЗГИЛИ

 1. Текстти окугула. Которгула.

күнгө күйүп – куёшда қорайиб
атка минем – от миниб
шиберге жатып – юмшоқ майсада ётиб
эстеп жүрөм – эсда тутаман

ЖАЙКЫ ЭС АЛУУ

Жай эң сонун мезгил. Жакында каникулга чыгабыз. Биз жайлоого, көлгө барып эс алабыз. Жайында жаратылыш абдан кооз

Менин курбум жайында көлгө чоң энесиникине барат. Ал күнгө күйүп, сууга түшөт.

Мен болсом чоң атама жайлоого барам. Кымыз ичем, атка минем. Бакыт байкем жылкы кайтарат. Мен ага жардам берем. Жеңем болсо бээ саап, кымыз жасайт. Чоң энем экөөбүз жатып, эс алганды жакшы көрөбүз.

Мен жай мезгилин көпкө чейин эстеп жүрөм.

1. Жай кандай мезгил?
2. Сенин курбун кайда эс алат?
3. Жайлоодо эс алуу кандай өтөт?
4. Сен жайкы каникулунду кантип өткөрөсүң? Айтып бер.

2. Ырды көркөм окугула.

Ысык кумда кактанып,
Сууга түшөм түштө мен.
Ооруганды билбеймин,
Күнгө күйгөн бүт денем.

кактанып – куёшда
товланмоқ

Т. Самудинов

3. Сүйлөмдөрдү туура түзүп, жазгыла.

1. Ысык, күн, бүгүн.
2. Түшөбүз, сууга, күйөбүз, күнгө.
3. Чыгып, жайлоого, эс алабыз.
4. Жемиштер, бышат, жайында, көп,
5. Барабыз, биз, токойго, эс алууга.

4. Насааттарды окугула, эстеп калгыла.

1. Күн ысыкта баш кийим кийиш керек.
2. Күнгө өтө көп күйүүгө болбойт.
3. Жолго жакын жерде ойноого болбойт.
4. Китеп окуганды унутпагыла.
5. Сууну кайнатып ичкиле.

6. Жемиштерди жууп жегиле.
7. Сууга түшкөндө алыс кетпегиле.
8. Атка мингенде алыс кетпе.
9. Сүттү кайнатып ичкиле.

Сексен тогузунчу сабак КАЙТАЛОО

1. Сүйлөмдөрдү толуктап жазгыла.

Календардагы белгилүү даталар түс менен белгиленген.

Жолдошум атасын белек тапшырды.

Эжем менен байкем чоң атамды чакырышты.

Жеңиш майрамын эл майрамдайт.

Баарыбыз саякатта болдук.

Жайлоодон эң сонун көрдүк.

Боз үйлөрдүн жанында агат.

Жеңем саады.

Керектүү сөздөр: конокко, кызыл, кооз, шаарда, бээ, гүлдөрдү, бардык, суу.

2. Сөздөрдү көптүк санда айткыла.

Ардагер, гүлдесте, майрам, эл, саякат, шаар, автобус, жемиш, алма-бак, белгилүү дата, түс, жайлоо.

3. Сөздөрдү үлгү боюнча өзгөрткүлө.

Үлгү:

Куттуктайт – куттукташат – куттуктап жатышат

Ырдайт...

Сүйлөйт...

Берет...

Барат...

Эс алат...

Сууга түшөт...

Атка минет...

! Тематикалык тапшырмалар

«Жеңиш майрамы», «Белгилүү даталар», «Жай мезгили», «Саякатта» тексттерин айтып бергиле (Тандоо боюнча 2 текст).

Токсонунчу сабак ЖАНЫБАРЛАРДЫН ТАЛАШЫ

1. Тамаша ырды ролдошуп окугула.

мактанчаак – мактанчоқ
үй жумушу – уй иши
тебенээк – кўп тепкилайди

КОЁН

Сени болсо коёндор,
Мактанчаак деп жүрүшөт.
Үй жумушун унутуп,
Жалкоо коён деп күлөт.

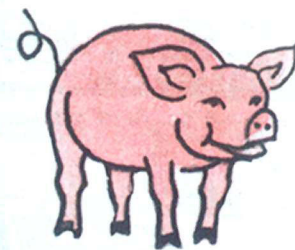
МАМАЛАК

Кичинекей мамалак,
Мектепке барам деп жүрөт.
Дептер, кагаз, калем сап,
Тез алып бер деп жүрөт.

КУЛУН

Сени болсо кулундар,
Тебенээк деп жүрүшөт.
Отургандын баарысын,
Отургузбай күүлөнөт.

ТОРОПОЙ

Кичинекей торопой,
Сени тентек деп жүрөт.
Сабактарга кечигип,
Уят кылат деп күлөт.

БААРЫ

Эми болсо баарыбыз,
Жалпы үлгү бололук.
Жаман экен дедирбей,
Жакшы атка конолук.

2. Тексттеги кандай? Деген суроого жооп берген сөздөрдү таап, жазгыла.

3. Булар кандай жаныбарлар? Үлгү боюнча сүрөттөгүлө.

Коён, кулун, торопой, мамалак.

Үлгү:

Мамалак – кичинекей, өңү күрөң, токойдо жашайт, бүлдүркөндү жакшы көрөт.

Токсон биринчи сабак КИТЕПКАНАДА

1. Диалогду окугула.

акыркы чыккан – янги, охири чоп этилган

тапшыр – топширинг

булгабай – кир қилмай, булғамай

барактары – бетлари, варақлари

айрылбасын – йиртилмасин учун, айирилмасин

КИТЕПКАНАДА

- Саламатсызбы, эже?
- Саламатчылык, кел, келегой.
- Эже, сиздерде жомок китептер барбы?

- Ооба, абдан көп. Сага кайсы элдин жомогу керек?
- Мага кыргыз эл жомокторун бериңизчи.
- Мына, акыркы чыккан китеп. Мында бардык жомоктор бар.
- Ыракмат!
- Китепти 2 жумадан кийин тапшыр. Аны булгабай таза карма. Барактары айрылбасын.
- Макул, эже. Жакшы калыңыз!
- Жакшы барагой.

2. «Диалогду улантып маек кургула.

- Акжол, жүрү китепканага баралы.
- Макул. Кайсы китепканага?
- Биздин мектептин китепканасына. Анда кызыктуу ...

3. Текстти окуп, которгула.

адабият – бадий адабиёт
даярданышат – тайёрланишади

МЕКТЕП КИТЕПКАНАСЫ

Биздин мектепте китепкана бар. Ал – экинчи кабатта. Мында окуу жана адабий китептер бар. Окуу залы да бар. Окуучулар сабактан кийин китеп алышат. Окуу залында сабакка даярданышат. Кызыктуу журналдарды алып окушат. Керектүү китептерди ушул жерден табышат.

4. Текст боюнча суроо түзүп, жазгыла.

5. Табышмакты окуп, жообун тапкыла.

Сүйлөбөйт, ар нерсени айтып берет.
 Ал нерсе бүт балдарга абдан керек.
 Ичинде жазып койгон нечен сыр бар.
 Ойлонуп муну кимдер таап берет?

сүйлөбөйт –
 индамай
 сыр – сир

Токсон экинчи сабак ЭКИ ЧЫЧКАН

1. Текстти ролго бөлүп окугула. Которгула.

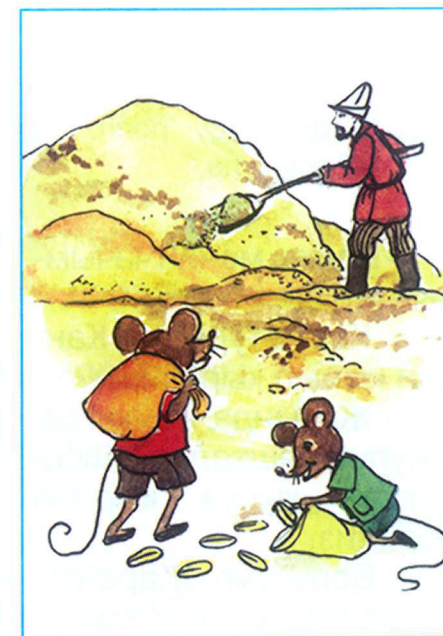
уурдап жеп – ўғирлаб еб
зыян – зарар
пайдаңар жок – фойданглар йўқ
кампа – донхона, омборхона
теришет – теришади
актап – оқлаб

ЭКИ ЧЫЧКАН

(Кыргыз эл жомогу)

Илгери-илгери эки чычкан болуптур. Алар адамдын үйүндө жашаптыр. Адамдын тамагын уурдап жеп, көп зыян келтиришет. Бир күнү адам аларды чакырып, мындай дейт:
 – Силер көптөн бери менин үйүмдө турасыңар, бирок пайдаңар жок. Мага жардам бергиле. Ошондо мен силерге тамак берем.

Чычкандар макул болушат. Адам эгин жыйнайт. Чычкандар жерге түшкөн дандарды терип

чогултушат. Адам эгинди кампага төгөт. Чычкандар аларды тазалап теришет. Ошентип, эки чычкан адамга пайдасын келтиришип, өз тамагын актап жеп калышыптыр.

- ?
1. Эки чычкан кайда жашаптыр?
 2. Адам аларга эмне деди?
 3. Чычкандар адамга кантип жардам беришти?

✍ 2. Жогоруда берилген тексттеги экинчи абзацты көчүрүп жазгыла.

! 3. Макалды окугула. Маанисин эстеп калгыла.

Ак эмгектин наны таттуу болот.

! 4. «Мышык, чычкан» деген оюнду ким билет? Андагы сөздөрдү эстегиле. Ойногула.

ЭСИҢЕ ТУТ!

-сыңар
мүчөсү

-сыңар, -сиңер, -суңар, -сүңөр,
Мага жардам бересиңер.
Нан сатып келесиңер.

Токсон үчүнчү сабак

ЧАЧ ТАРАЧТА

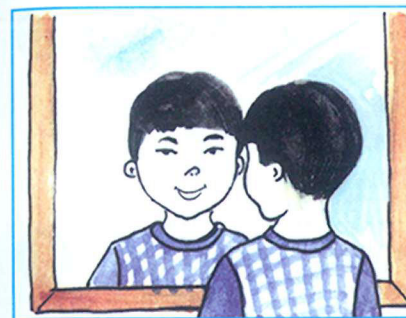
📖 1. Диалогду ролго бөлүп окугула. Берилген үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

– Байке, менин чачымды тегиздеп бериңизчи.

– Кел, отурагой. Кандай кылып кыркайын?

– Жакында жайкы каникулум башталат. Ошондуктан кыска кыркып бериңиз.

– Болуптур. Жарайт.

– Мына, күзгүгө кара, жагабы?

– Оо, абдан жагат. Ыракмат, байке.

– Барагой, иним.

– Жакшы калыңыз!

✍ 2. Суроолорго жооп бергиле. Жоопторун жазгыла.

1. Сүрөттө кимдер тартылган?
2. Алар эмне кылып жатышат?
3. Чачтарач менен бала эмне жөнүндө сүйлөштү?
4. Баланын көңүлү кандай?

! 3. Сүйлөмдөрдү туура түзгүлө.

1. Менин , башталды, каникулум, жайкы.
2. Бардым, кечээ, чачтарачка, мен.
3. Абдан, мага, жакты, жасалышы, чачымдын.
4. Апам, каранды, күзгүгө.
5. Тегиздетейин, мен, байке, чачымды, дегем.

Токсон төртүнчү сабак

КӨНҮГҮҮ ИШТЕРИ

✍ 1. Сүйлөмдөрдү которуп, толуктап айткыла.

1. Азамат, сен (мактабга) качан барасың?
2. Назира, сен (машк) жаз.
3. Карим (эрталаб) сабакка кечигип калды.
4. Атам (ишхонага) кетти.
5. Мен бүгүн (сартарошхонага) барам.
6. Апам көйнөгүмдүн (тугма) кадады.
7. Окуучу (дарсда) «5» алды.
8. Менин (дадам) айылда жашайт.
9. Биздин класста (турли миллатдаги) балдар окушат.

! 2. Сүйлөмдөрдү толуктагыла.

1. Бир жылда мезгил бар.
2. Бир айда күн болот.
3. Бир жумада күн бар.
4. Алардын аталышы
5. Мен күнү бассейнге барам.
6. Эжем сабакка саат кетет.

✍ 3. Үндүүлөрдү коюп, сүйлөмдөрдү жазгыла.

1. Биздин к_р_д_ кичинекей балдар ойноп ж_т_ш_т_.
2. Кыргызстанда к_п тунук к_лд_р бар.
3. Сабактан кийин 10 м_нөтт_к танапис.
4. Жайл_ _ дон кымыз ичтик.
5. Ш_ _рдын көчөлөрү кенен жана таза.
6. Мугалим текстти окуп к_лг_л_ деди.

! 4. «Менин жардамым» деген темада сүйлөм түзгүлө.

Керектүү сөздөр: тил алам, аткарамын, даярдайм, көтөрүп барам, төгүп келем, аарчыйм, тазалайм, суу куям.

Токсон бешинчи сабак ЭКИ ЖОЛДОШ

📖 1. Текстти окугула. Которгула.

жыттап кетет – хидлаб кетади

ЭКИ ЖОЛДОШ

Эки жолдош токойго барышат. Астынан аюу чыгат. Бирөөсү коркуп, бакка чыгып кетет. Экинчиси жатып калат. Аюу келип, экинчи баланы жыттап басып кетет. Аюу кеткенден кийин биринчи жолдошу келип: «Аюу сенин кулагыңа эмне деп шыбырады?» – деп сурайт.

Анда экинчи жолдошу:

– Жолдошуң жаман экен, сени таштап кетип калды деп айтты, – дейт.

Л. Толстой

- ? 1. Эки жолдош кайда барышты?
2. Астынан эмне чыкты?
3. Бирөөсү кайда чыгып кетти?
4. Экинчиси эмне кылды?
5. Сен досунду таштап кетет белең?

! 2. Адамдын жакшы сапаттары менен байланышкан сөздөрдү тапкыла.

1. Менин жолдошум эч качан таштап кетпейт.
2. Байкем аябай эмгекчил.
3. Кошунамдын баласы жалкоо.
4. Атам абдан чынчыл адам.
5. Мен калп айтканды жаман көрөм.
6. Жаман ойлуу адам алыс кетпейт.

✍ 3. Сүйлөмдөрдү туура түзүп, жазгыла.

1. Асан, айтат, чындыкты, баарына.
2. Жолдошу, келет, дайыма, ага, жардамга
3. Апам, адам, акылдуу.
4. Иним, жакшы көрөт, эмгектенгенди.
5. Чоң атам, айтат, акыл, мага, сөздөрдү.

БИЛИП АЛ!

**Чыныгы достук, жакшы тарбия, жылуу сөз
жашоого жардам берет**

Токсон алтынчы сабак КЫРГЫЗ ЭЛИНИН КОЛ ӨНӨРЧҮЛҮГҮ

😊 1. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

кол өнөрчүлүк – кўл ҳунар, ҳунармандчилик
колунан жаралаган – кўлда ишланган

Үлгү:

- Кубаныч, сен кол өнөрчүлүк дегенди билесиңби?
- Ооба, бул адамдын колунан жаралган буюм.
- Кыргыздардын кандай кол өнөрчүлүгүн билесиң?
- Боз үйдү, шырдакты, туш кийизди, камчыны көргөм.

Боз үй жөнүндө окугам.

- Сен көп нерсени билет экенсиң. Мага боз үй жөнүндө айтып берчи. Мен аны жакшы билбейм.
- Болуптур, Фарух, айтып берейин.

2. Текстти окугула. Которгула. Жаңы сөздөргө көңүл бургула.

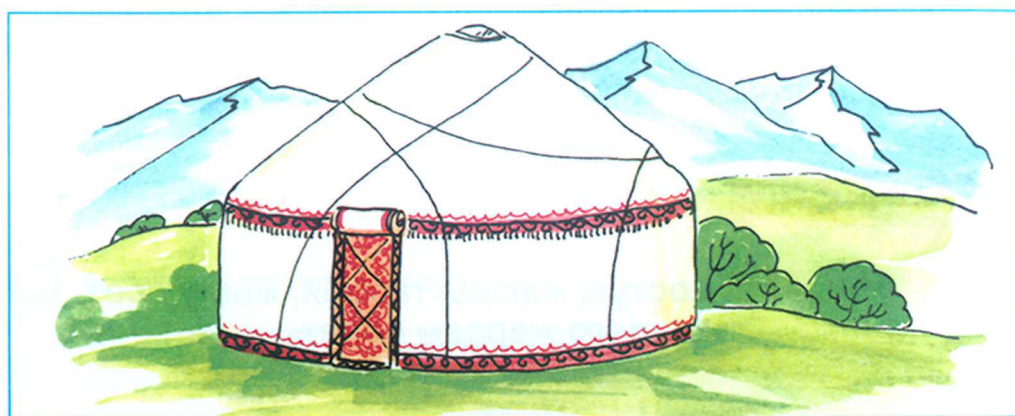
турак-жай – турар жой

көчүп жүрүү – кўчманчи

кийиз – кигиз

кереге – юртанинг деворлари

түндүк – кубба

БОЗ ҮЙ

Боз үй кыргыздардын турак жайы. Ал көчүп жүрүүгө абдан жакшы. Боз үй жыгачтан, кийизден жасалат.

Ал абдан ыңгайлуу. Кышында жылуу, жайында салкын. Таятамдын сонун боз үйү бар.

1. Боз үй деген эмне?
2. Ал эмнеден жасалат?
3. Ал кандай?

3. Сүйлөмдөрдү толуктап жазгыла.

1. Атамдын боз үйү ...турат.
2. Ал абдан...
3. Жайлоодо биз ... жашаганбыз.
4. Менин чоң энем ... жасаганды билет.

Керектүү сөздөр: кооз, боз үйдө, айылда, боз үйдү.

ЭСИҢЕ TUT!

ЖӨНҮНДӨ

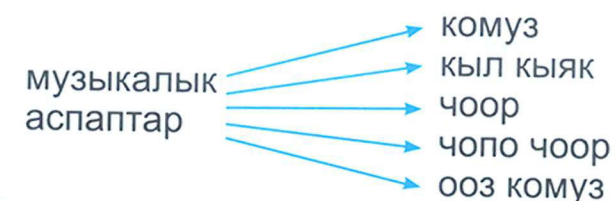
Мен боз үй **жөнүндө** аңгеме окудум. Байкем ак аюу **жөнүндө** айтып берди. Китепте Манас **жөнүндө** ыр бар экен

Токсон жетинчи сабак

КЫРГЫЗ ЭЛИНИН МУЗЫКАЛЫК АСПАПТАРЫ

1. Сөз айкаштарын окугула.

2. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө

чоор – сурнай

ийрим – тўгарак

ийгилик – ютуқ, муваффақият

Үлгү:

- Азим, сен кайсы ийримге катышасың?
- Мен комуз ийримине катышам.

Сенчи, Том?

– Мен чоор ийримине катышам. 1-класстан бери ойнойм.
Кыргыз аспаптарын жакшы көрөм. Комузда ойной да алам.

– Ийгилик сага.

– Ыракмат, Азим, сага дагы ийгилик каалайм!

3. Текстти окугула. Которгула.

суктандым – завқландим

өнүккөн – ривожланган

КЫРГЫЗ ЭЛИНИН МУЗЫКАЛЫК АСПАПТАРЫ

Апам экөөбүз «Кыял» дүкөнүнө бардык. Бул жерде музыкалык аспаптардын түрлөрү бар экен. Мында чопо чоор, комуз, сыбызгы, чоор, оор комуз сатылат. Мен бул аспаптарга абдан суктандым. Апам мага комуз сатып берди. Атам комуз черткенди үйрөтөт.

1. Биз кайда бардык?
2. Бул жерде эмне сатылат?
3. Сага кайсы музыкалык аспап жагат?

4. Төмөнкү сөздөрдү катыштырып сүйлөм түзгүлө.

Комуз, чертет, ойнойт, ооз комузда, концерте, эң сонун, жакты, ойногум келет.

5. Кайсы аспап кандай аталат?

№ 6 Тесттик тапшырма

I. Өтүнүч сөздөр кайсылар?

- а) достошолу
- б) ыракмат
- в) көрүшкөнчө
- г) көрсөтүп коюңузчу

II. Жайкы каникулда эмне кылабыз?

- а) көлгө түшөбүз
- б) сабак даярдайбыз
- в) жер айдайбыз
- г) түшүм жыйнайбыз

III. Кыргыз элине таандык буюмдар.

- а) чыны, топу, чоор
- б) көөкөр, боз үй, комуз
- в) үй, кыяк, тон
- г) көйнөк, китеп, сүрөт

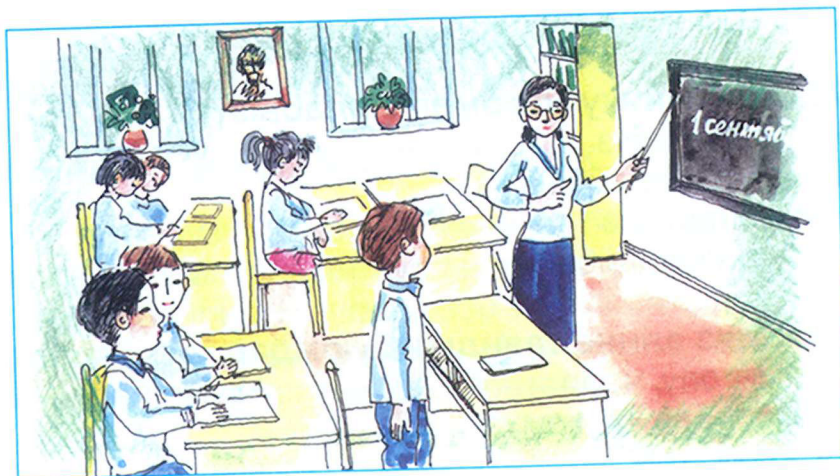

Тематикалык тапшырмалар

«Кыргыз элинин кол өнөрчүлүгү», «Боз үй», «Кыргыз музыкалык аспаптары» деген тексттерди айтып бергиле.

Токсон сегизинчи сабак КӨНҮГҮҮ ИШТЕРИ

- ! 1. Сүрөт боюнча «алдында, артында, жанында» деген сөздөрдү катыштырып сүйлөм түзгүлө.

- ! 2. «Китепканада» деген темада сөздөрдү эстегиле.

- 😊 3. Диалогду жооптор менен толуктагыла.

1. Сенин мектебиң кайсы көчөдө?
.....
2. Кыргыз тили сабагы кайсы күндөрү болот?
.....
3. Сенин досуң эмнелерге кызыгат?
.....

4. Кыргызстандын кооз жерлери кайсылар?
.....
5. Кыргыз элинин улуттук тамактары кайсылар?
.....
6. Улуттук суусундуктарды атагыла.
.....
7. Кыргыз элинин баш кийимдери кайсылар?
.....

4. Сүйлөмдөргө суроо коюп жазгыла.
1. Бул – биздин конок бөлмө.
 2. Мында конокторду тособуз.
 3. Бул – менин бөлмөм.
 4. Кыргыз бөлмөсүндө кооз буюмдар бар.
 5. Асандын байкеси студент. Ал саат 12ге чейин окуйт.
 6. Ашканада кооз чынылар жана башка идиштер бар.

5. Өзүңдүн туулган күнүң жөнүндө айтып бер.

Токсон тогузунчу сабак КӨНҮГҮҮ ИШТЕРИ

1. Ашык сөздү тапкыла.

Комуз	Конокко чакырат	Сары-Челек
Төшөк	Гүлгө суу куят	Соң-Көл
Шырдак	Короо шыпырат	Ысык-Көл
Туш кийиз	Көчөт тигет	Арсланбап
	Жашыл	Алматы

2. Сөздөргө керектүү мүчөлөрдү улагыла.

1. Атам жайлоо... барат.
2. Бөбөгүм... Ысык-Көл... барат.
3. Мен чоң атам... абдан сыйлайм.
4. Китепкана... кызыктуу китеп... көп.
5. Ини... ак көңүл бала.
6. Дос... комуз... жакшы ойнойт.
7. Мен тапшырма... көңүл коюп аткардым.

- ! 3. Макалдарды окуп, маанисин түшүнгүлө.

Аганы көрүп ини өсөт,
Эжени көрүп сиңди өсөт.

Бөбөгүңө өбөк бол, өбөк, жөлөк – таянч, кумак
Ага, эжеге жөлөк бол.

Жүзүнчү сабак КАЙТАЛОО

- ! 1. Сөздөргө -га мүчөсүн улап, сүйлөм түзгүлө.

Бишкек, айыл, жайлоо, Ош, Каракол, дүкөн, үй, саякат,
жумуш, сабак.

- ✍ 2. Сөздөргө -лар мүчөсүн улап жазгыла.

Курдаш, бала бакча, чачтарач, ашкана, китепкана, да-
рыя.

- ! 3. Убакытты туура көрсөтүп, сүйлөмдү толуктагыла.

Саат 8... 17.. чейин...
Саат 12... 14... чейин
Таңдан кечке чейин ...

Керектүү сөздөр: эс алам, иштейм, жардам берем,
уктайм, ийримге барам, апамдын жумушуна келем, ой-
нойм, телевизор көрөм, экскурсияга барам, киного ба-
рам, китепканага барам.

- 😊 4. Сүйлөмдөрдү которгула.

1. Дүкөндөн тамак-аш сатып келейин, – деди апам.
2. Көлгө барганда күнгө аябай күйдүм.
3. Кыргызстанда жаңгак токою бар.
4. Комузда абдан жакшы ойной алам, – деди Акылай.
5. Базарга кайсы автобус менен барса болот? – деп сурадым мен.

Жүз биринчи сабак КАЙТАЛОО

- 📖 1. Ролго бөлүп окугула

кат жөнөткөнү – хатни жўнатиш
кайрылды – мурожаат қилди
дарек – манзил, манзилгоҳ

ПОЧТАДА

Бир күнү шаардагы эжеме кат жөнөткөнү почтага барып калдым. Анда кишилер көп экен. Чоң эне мага кайрылды:
– Балам, даректи кайсы жерине жазыш керек? Жардам берип койчу, – деди.

– Макул жардам берейин.

Мен дарегин толтуруп чоң энеге бердим. Ал абдан кубанды.

- ! 2. Үлгүнү колдонуп, катты толтургула.

Кимден:

Сокулук району,
Сариева Айшадан

Дареги:

Бишкек шаары,
Турусбеков көчөсү 12,
5-батир

Кимге: Асанов Тимурга

- ✍ 3. Сөздөргө -дан мүчөсүн улап, жазгыла.

1. Москва... коноктор келди.
2. Саат беште үй... чыгып кеттик.
3. Музей... эски буюмдарды көрдүк.
4. Атам жайлоо... кымыз алып келди.
5. Апам дүкөн... сүт алып келди.

4. Сүйлөмдөрдү которгула.

1. Бизнинг кишлоқда турли миллат вакиллари яшайди.
2. Ховлида қумлоқ бор.
3. 9-май Ғалаба куни.
4. Биз шаҳар бўйлаб қилинган экскурсияда қатнашдик.
5. Кутубхонада ҳар хил китоблар бор.
6. Опам сартарошхонада ишлайди.
7. Қобуз-мусиқа асбоби

5. Мында кандай сөздөр бар?

К		М		З						
	Ш	К		Н						
А	Р	С			Н	Б				
Б		Ш	Б		Р					
	Ш	Е	М							
Ы		Т	Ы							
К		Р	Г		З		Т		Л	

Жүз экинчи сабак КАЙТАЛОО

1. Сүйлөмдөрдү сөздөр менен толуктап жазгыла.

1. Мен _____ -ды жакшы көрөм.
2. Мен _____ -га бардым.
3. Мен _____ -да болдум.
4. Мен _____ -дан келдим.

2. Ашык сөздү тапкыла.

Кымыз	Шөкүлө	Жеңиш майрамы
Бешбармак	Элечек	Нооруз
Токоч	Конок	Жаңы Жыл
Жоолук	Тебетей	8-март
Каттама	Калпак	Окуу

3. Диалогду толуктап жазгыла.

– Саламатсыңбы,
–

– Ден соолугуңуз?

.....

– кайда баратасың?

– Апам алып кел деп жиберди.

– Мен да баратам. Мен сатып алам.

– Жүрү, чогуу баралы.

4. Сөз айкаштарын туура туташтыргыла.

Менин досум

Эжем университете

Иним мектепте

Бөбөгүм

бакчага барат.

студент.

→ 1-класста окуйт.

футболго катышат

5. Ким? Эмне? Кандай? Канча? деген суроого жооп берген сөздөрдү белүштүргүлө.

Ким?	Эмне?	Кандай?	Канча?
дарыгер	оюн	катуу	үч
.....			
.....			
.....			

Жолборс, таятам, сонун, элүү беш, кичинекей, чак, экөө, жолдошум, торпок, мый, дос, жүз, эжем, куруучу, кооз, кенен, дарыгер, комуз, бешбармак, күйөрман, кырк беш, музей, саякат, кызыктуу, оюн, алтымыш тогуз, үч, милиционер, эс алуу, белек, арча, дарак, короо, чоор, дарек, ачык түстөгү, даамдуу, селкинчек, катуу.

6. Диалогду суроолор менен толуктагыла.

1. –?
– Жакты, кызыктуу кино экен.
2. –?
– Сары-Челек. Мен анда жайында болгомун.
3. –?

- Бешбармак – бул кыргыз элинин сый тамагы.
Ал абдан даамдуу.
4. –?
– Мен ишемби күнү чоң энемдикине барам.
Биз түшүм жайнайбыз.
5. –?
– Биз «Качма топ» ойнодук.
6. –?
– Атам калп айткан адамды жаман көрөт.
7. –?
– Сабакта текст окудук, суроолорго жооп бердик.

 7. Сүйлөмдөгү каталарды тапкыла.

1. Шаарда кооз жердер көп.
2. Апам тамак бышырыватат.
3. Нурдин күрөшгө катышат.
4. Мектепдин короосу абдан кенең.
5. Дүкөнкө барып гелдим.
6. Ал кечээ мектепке барат.
7. Жазуу дептеринди алдым.

 8. «Кыргыз тили сабагы» деген темада сүйлөшкүлө. Таблица-ны толтургула.

Билдим	Билем	Билгим келет
1. Кыргызстандын кооз жерлери.	1. Мүчөлөрдү туура улап жаза алам.	1. Кыргыз элинин улуттук оюндары.
2. Кыргыздардын улуттук баш кийимдери.	2. Текстти которо алам.	2. Белгилүү адамдар.
3.	3. Сүйлөмдөрдү керектүү сөздөр менен толуктай алам.	3.
4.	4.	4.
5.	5.	5.
6.	6.	6.

ОКУП, КОТОРУУ ҮЧҮН ТЕКСТТЕР

ОЮНЧУКТАР

Кол эмгек сабагы болду. Биз оюнчуктарды жасадык. Бул – коён, ат. Асылай менен Чынара куурчак кармап турушат. Нурбек кагаздан балатыны жасады. Биздин оюнчуктар эң сонун!

МЕНИН ДОСУМ

Биз жаңы үйдө жашайбыз. Таалай – менин досум. Ал мектепке барат. Таалай китеп окуганды жакшы көрөт. Мага да үйрөтөт. Мен бардык тамгаларды билип калдым.

МЕНИН БАЙКЕМ

Эртең менен элдер жумушка шашышат. Эмил байкем заводдо иштейт. Ал механик. Заводдо машиналардын тетиктерин жасашат. Эмил байкем жакшы механик.

АПАБЫЗ ҮЧҮН РОЗАЛАР

Бакта кооз бадалдар өсөт. Алар розалар. Аны Самат менен Марат өстүрүшкөн. Балдар апасына үч роза кесип алышты. Розалар эң эле татынакай!

ЧОҢ ЭНЕ ЖАНА НЕБЕРЕЛЕР

Бегимай менен Берметтин чоң энеси бар. Чоң эне неберелерине «Алиппе» сатып берди. Алар аябай кубанышты. Кыздар тамгаларды үйрөнүшөт. Анан алар китеп окушат.

БИЗДИН АПАБЫЗ

Данияр байкем экөөбүз апабызды аябай жакшы көрөбүз. Апабыз абдан мээримдүү, ак көңүл. Бардык адамдар апарларын урматташат. Апалар балдарына көп нерселерди үйрөтүшөт.

БИРИНЧИ КАР

Биринчи кар жаады. Баарыбыз кубандык. Абай менен Айбек короого чыгышты. Аларды Адилет күтүп турган. Атасы ага жаңы чана сатып берген. Алар дөбөгө барышат. Чана тебишет. Кар киши жасашат.

ДӨБӨДӨ

Мектептин жанында дөбө бар. Ал жерде эртеден кечке балдар көп болот. Айгерим менен Атайда лыжа бар. Алар дөбөдөн катуу түшүшөт. Нурбектин жаңы чанасы бар. Ал кичинекей балдарды ойнотот.

БУГУЛАР

Бугулар чоң токойлордо жашайт. Бугунун чоң мүйүздөрү бар, сулуу жаныбар. Токойдун четинде жем сала турган жер бар. Күнүгө кечинде бул жерге бугулар келишет.

БАРМАКТАЙ КЫЗ

Күз. Эртеден кечке жаан жаады. Бармактай кыз кыштай турган үй издеди. Токойдун ары жагында талаа бар эле. Талаадан эгин жыйналып алынган. Бармактай кыз ийинди көрдү. Анын оозу жалбырактар менен жабылган болчу.

АПА

Апаң – сенин эң жакын адамың. Ал аябай мээримдүү, ак көңүл. Ар дайым анын жанында болуу – кандай сонун! Апаң сага басканды, сүйлөгөндү үйрөттү. Сага эң биринчи китебинди окуп берди. Ыр үйрөттү. Жомок айтып берди.

Биздин апалар көп иштешет. Алар ооруканаларда, мектептерде, цехтерде, мекемелерде эмгектенишет. Өз апаң менен сыймыктан!

КОШУМЧА ОКУУ ҮЧҮН ТЕКСТТЕР

КЫШТЫН БИР КҮНҮ

Мына, кечээ үлпүлдөгөн аппак кар жаады. Үйлөр, бактар, жолдор кар жамынды. Суунун баары тоңуп, жылгаяк болду. Мен ушундай чыкылдаган, аяздуу күндү жактырам.

Терезени карасам, балдар короого ойногону чыгышыптыр. Бөбөктөр дөбөдө чана тээп жүрүшөт. Ширин жана Нина кар киши жасап жатышат. Азиз менен Айбек лыжа тээп жүрүшөт. Айланада кубаныч жана күлкү. Мен да сыртка жөнөйүн. Бах! Сыртта кандай сонун!

ОГОРОДДО

Бул – огород. Мында апасы менен балдары иштеп жатышат. Апасы картөшкө казып жатат. Балдары аларды чогултуп жатат. Бул – сабиз. Сабиз себетте жатат. Тигинде капуста. Бала капуста көтөрүп бара жатат. Огороддо кызылча, пияз, турп дагы өсөт. Үй-бүлө түшүмдү мол алышат.

ШҮҮДҮРҮМ

Жайдын эрте таңында токойго барсаң, бардык жерден алмаз көрөсүң. Бул алмаздар күнгө чагылышып, сары, кызыл, көк түстө жаркырап турат. Жакын келип караганда бул эмне экенин көрөсүң. Бул – чөптөрдүн жалбырактарында чогулган шүүдүрүмдөр.

САБАКТАН КИЙИН

Настя мектептен келди. Чоң энеси гана үйдө экен. Настя отуруп, колуна жомок китепти алды. Ал жомокту окуп чыкты. Анын чоң энеси ыраазы болду.

Китепти көп окусаң, көптү билесиң.

ТЫЙЫН ЧЫЧКАНДАР

Апрель айында карт карагайдын жанында кичинекей тыйын чычкандар көңүлдүү ойноп жатышты. Алар жаркырап тийген күнгө, жаш көккө кубанып жатышты. Айбанаттар жазгы үлпүлдөгөн боз тондорун кийинген экен. Ал эми кыш бою апакай тончон эле. Карагайдан карагайга секиришип, оор тобурчактарды кемирип жатышты.

Жайкысын тыйын чычкандардын жумушу өтө эле көп. Алар кичинекей балдарын тойгузуп, кышкы азыкка жаңгактарды камдап коюусу керек. Тыйын чычкандар эч бир зыян келтирбейт. Токойдогу тыйын чычкандарды карап туруу кандай көңүлдүү!

Жай өтүп кетти. Токой аябай кооз. Биздин колубузда боёктор бар. Атай бактардын сүрөтүн тартты. Назгүл менен Мээрим токойдогу гүлдөрдү тартышты.

КЫРГЫЗЧА-ӨЗБЕКЧЕ СӨЗДҮК

А

аарчып – тозаламоқ, арчиб
аба – ҳаво
аба акробаттары – ҳаво акробатлари
адабият – бадий адабиёт
адат кылды – ўргандим, одат қилмоқ
адат – одат
адашпай – адашмай
азыктар – озиқ-овқатлар
азык-түлүк – озиқ-овқат
азыр – ҳозир
ай – ой
айдашат – ҳайдамоқ
айдоочу – ҳайдовчи
айлана-чөйрө – атроф-мухит
аймак – территория, худуд
айран – қатиқ
айры – айри
айрылбасын – йиртилмасин, айирилмасин
ак – оқ
ак май – сарёғ
ак нурундай – ёруғ нурли
ак шумкар – шунқор
актадык – оқладик
актап – оқлаб
акча – пул
акылдуу – ақлли
акылман – донишманд
акыркы – охири
акыркы чыккан – сўнгги нашр
ал – 1. у; 2. ол
алар – улар
аластайт – тозаламоқ
албырат – қизаради

алгачкы – дастлабки
алдында – 1. олдинда; 2. олдида
алма – олма
алмаштырбай – алмаштирмай, ўзгартирмасдан
алмурут – нок
алты – олти
алты жүз – олти юз
алтымыш – олтмиш
алтын – олтин
анан – сўнгра, кейин
анар – анор
анча – анча
аңгеме – ҳикоя
апа – ойи
апаке – ойижон
ар бир улут – ҳар бир миллат
ар бурчунан – ҳар бир тарафдан
ар нерсени – турли, ҳар нарсани
аралаштырат – ковламоқ, аралаштиради
ардак – ҳурмат, иззат
ардакта – ҳурмат қилмоқ
ардакташат – ҳурмат қилмоқ
ардактуу – ҳурматли
аркар – архар
арналган – бағишланган
арстан – арслон, шер
артык го – улардан кўри яхшироқ
артыкча – айниқса
артында – орқадан
артында – ортида
арыштай – кенг қадам ташламоқ

аска – қоя
аска – қоялар
аскерлерди – жангчилар, аскарларни
асман – осмон
аста-аста – секин-аста
астында – пастида
ат – 1. исм, от; 2. от; 3. отмоқ
ата – ота
Ата журт – ватан, юрт
атайын – махсус
атка минем – от минаман сайр қилиш
атындан кагылайын – исминг қадрли
ачка – оч, қорни оч
ачуу – аччиқ
ачуулуу – сержаҳл, баджаҳл
ачык мүнөз – очик кўнгил
ачык түстөгү – ранги очик
ачылган – очилган
ашкабак – ошқовоқ
ашкана – ошхона
аягы – охири

Б

баатыр – ботир
багат – боқмоқ
бадал – туп, бута
бадам – бодом
бадыраң – бодринг
бай – бадавлат
байге – мукофот
байке – 1. катта ака; 2. тоға, амаки
байла – боғламоқ
байпак – пайпоқ
байчечекей – бойчечак
байыркы бабалар – қадимги одамлар
бактылуу бол – бахтли бўлинг

бал – асал
бала – 1. ўғил бола; 2. бола
бала бакча – болалар боғчаси
балалык – болалик
балапан – полапон
балапан басышат – полапонларни очиб чиқаришади
балбан – полвон
балпайышып – иззат, обрў билан
бар – 1. бор; 2. бормоқ
барбы? – борми?
батасын алабыз – дуосини оламиз
батиңке – ботинка
батынбайм – ботинмайман
бачики – тулки боласи
бачым – тез
баш – бош
баш багат – кўринмоқ
башта – бошламоқ
бейшемби – пайшанба
белгиле – белгиламоқ
белекке – совғага
бер – бермоқ
берекелүү – баракали
берешен – саҳий одам
бет – 1. чехра, бет; 2. бет
беш – беш
бешбармак – бешбармоқ (миллий таом)
бешик – бешик
бийик – баланд
бил – билмоқ
билет сүзгөндү – сузишни билади
билим – билим
бир – бир
бир аз – озгина
бир паста – бир паста
бир сырлуу – муттасил, сирли

биринчи белгиси – биринчи белгиси
бирок – лекин
боёлду – бўялди
боз кыроодо – кечки шабнам
боз үй – бўз үй
бозо – миллий ичимлик
бой – бўй
бол – бўлмоқ
боо – боғич
боолап – бирга боғланган
боо-чуу – арқон-боғичлар
бор – бўр
борбор – пойтахт
босого – остона
бото – бўталоқ
бош убакыт – бўш вақт
бөбөк – ука, сингил
бөжөк – қуён боласи
бөлмө – хона
бөлөнгөн – тўлган
бөлтүрүк – бўри боласи
бөлүгү – бўлими, қисми
бөлүмү – бўлими
бөлүнбөйбүз – бўлинмаймиз
бугу – буғу
бул – бу
бул жерде – бу ерда
булак – булоқ
булбул – булбул
булгабай – кир килма, булғама
булут – булут
булчуң – лахм гүшт
буралып гүлү жайнаган – гулла-
 лаган
бут – оёқ
бутак – шох, буток
буурчак – нұхат
бүгүн – бугун
бүр байлап – куртак чиқарибди
быйыл – бу йилда

бычак – пичоқ
бычат – бичади
бышса жетилип – етилиб
 пишса
быштак – 1. пишлоқ; 2. сузма
бышты – пишмоқ
бышырылат – пиширади
бээнин сүтүнөн – бия сутидан

Г
гүл бакча – гуллаган боғ
гүлдесте – гулдаста

Д
даам татып – татиб кўрмоқ
даамдуу – маззали
дарек – манзил, манзил гоҳ
дары болот – дори, даво
 бўлади
дары чөп – доривор ўсимлик
дарыкана – дорихона
дасторкон үзүрү – дастурхон
 файзи
даяр – тайёр
даяр тамак – тайёр таом
даярданышат – тайёрланишади
деңиз – денгиз
депкир – човли
доктур – шифокор
доңуз – тўнғиз
дос – ошна, дўст
душмандардан – душманлар-
 дан
душмандардан коргогон – душ-
 манлардан мудрофаа қилган
дүкөн – дўкон
дүкөнчү – сотувчи
дыйкан – деҳқон
дыр этип – шивирлаб

Ж
жабык болбой – ёпиқ бўлмай
жагымдуу – ёқимли
жагыптыр – ёқибди
жаз – 1. ёзмок; 2. баҳор
жаздык – ёстиқ
жаздын жыты – баҳорнининг
 ҳиди
жазында – баҳорда
жай – ёзда
жайында – ёзда
жактырат – ёқтиради
жакшы – яхши
жакшы кал – кўришгунча,
 омон бўл
жакшы көрөм – ёқтираман,
 яхши кўраман
жакшы көрбөйм – ёмон
 кўраман
жакшылап бер – яхшилаб
 беринг, тузатиб беринг
жакын – олдида
жандай сүйгөн – энг севимли
жаны – жони
жанында – ёнида, олдида
жаңгак – ёнғоқ
жаңы – янги
жапыз – паст
жаргылчак – янчиш машинаси
жароокер – меҳрибон, раҳмдил
жарык – ёруғ
жаса – қилмоқ
жашоо – ҳаёт
жаштар – ёшлар
жашыл – яшил
же – емоқ
жекшемби – якшанба
жел согуп – шамол эсаяпти
желек – байроқ
жем – ем

жемиш – ҳўл мева
жеңил – енгил
жеңил тамак – енгил нонушта,
 енгил таом
жеңип алдык – ғалаба қилдик
жеңишке ээ болобуз – ғалаба
 қиламиз
жер – ер
жете берерде – етганимизда
жети – етти
жети жүз – етти юз
жетимиш – етмиш
жибек – ипак
жигит – йигит
жоготтум – йўқотдим, айрилдим
жол – йўл
жол эрежеси – кўча
 қоидалари
жолдо баратып – йўлда
 кетаётиб
жолдон өткөрдү – йўлдан
 ўтказди
жонуна – орқасига
жоолук – рўмол
жооп – жавоб
жоошу – ювош
жөнөйт сызып – орқага
 қарамай қочди
жөнөтүлөт – жўнамоқ
жөнүндө – тўғрисида
жөө – яёв юрмоқ
жөөк – томорқа, жўяк, ариқ
жума – жума
жумуш – иш
жумушчу – ишчи
жумшалат – ишлатилади
жуу – ювмоқ
жүгөрү – маккажўхори
жүдөп кийинди – шуғулландим
жүз – юз

жүн — пат, жун, юн
 жыгыл — йиқилмоқ
 жыйырма — йигирма
 жылан — илон
 жылкы — от
 жылуу — илиқ, иссиқ
 жылуу тарап — иссиқ тарқап
 жымжырт — хотиржам, тинч
 жырғап жаткандай — худди
 хурсанд бұлгандек
 жырткыч — йиртқич
 жыт — хид
 жыттап кетет — хид тарқалиб

З

зыян — zarar, ziён

И

ийгилик — ютук, муваффақият
 ийрим — тўгарак
 илбей карап турабы — хужум
 қилмасдан
 илбирс — қоплон
 илгери-илгери — аллақачон
 илгерки — қадимги
 илеби тийсе — тегмоқ
 ини — кенжа ука
 иним экөөбүзгө — биз укам
 билан
 иреттейбиз — тартибга
 келтирмоқ
 ичик жамынып — пўстинни
 киймоқ
 иш кызийт — иш қайнаб туради
 ишенимдүү — садоқатли
 ишеничтүү — ишончли

К

каакым — момақаймоқ, қоқи ўт
 каалаганың — хоҳлаганинг
 кабагын чытып — хумрайиб

кабат — қават
 каз — ғоз
 казан — қозон
 каздык — ковладиқ, қазидик
 кайгылуу — ғамгин, қайғули
 кайгыны — қайғуни
 кайда? — қаерга? қаерда?
 каймак — қаймоқ
 кайрылды — мурожаат қилмоқ
 кайтарат — қайтаради
 кайттык — қайтиб келдик
 кайың — қайин
 кактанып — қуёшда қораймоқ
 калем — қалам
 калк — халқ
 калп — ёлғон
 калпак — эркакларнинг миллий
 бош кийими, қалпоқ

калышпай — орқада қолмасдан
 кам каймак — қаймоқ
 кам көрүү — ғам емоқ
 кампа — донхона, омборхона
 кампа толо — омбор тўла
 кана — хона
 канат — қанот
 канат күүлөп — қанотларни ёзиб
 кантип чыгаарын — қандай
 пайдо бўлмоқ
 канча турат — неча сўм туради?
 канчанчы — қайси
 каптап калды — қоплаб қолди
 кара — 1. кўрмоқ; 2. қора
 кара жыгач — қара ёғоч
 карагай — қора қарағай
 каркырадай — гўзал
 карма — ушламоқ, тутмоқ
 картайбачы — қарима
 карындаш — кичик сингил
 (эркакларга)
 карышкыр — бўри

каттама — қатлам
 катуу ур — ур қаттиқроқ
 катчы — котиб
 качан? — қачон?
 кашык — қошиқ
 кебездей — гўё пахтадай
 кездеме — газлама
 кел — келмоқ
 келгенче — келмагунча
 келгиле — келинглап
 кенен — кенг, эркин
 кеңеш — кенгаш
 кереге — бўз уй деворлари
 керемет — мўжиза
 керик — каркидон
 кескелдирик — калтакесак
 кесме — угра
 кетет өрдөп — сайрга кетади
 кечинде — кечаси
 кечирээк — кечроқ
 кечки — кечки
 кечээ — кеча
 киели — кийинтирамиз
 кий — киймоқ
 кийиз — кигиз
 кийим — кийим
 кийим илгич — кийим илгич
 ким? — ким?
 кимдер? — ким?
 кирдетпей — ифлос қилмасдан
 китеп — китоб
 китепкана — кутубхона
 кичинекей — кичик
 кичипейил — иззатли, ҳурматли
 кодолек — хўтик
 коен — қуён
 козу — қўзи
 кой — қўй
 койкойтуп — мағрур билан,
 ғурур билан
 койнун — қўйни

койчу — чўпон
 кол — кўл
 кол кап — қўлқоп
 кол өнөрчүлүк —
 хунармандчилик
 колдо болуп — кўлда ушлаб
 коломто — ўчоқ
 колу тийбей колуна —
 кўли-кўлига тегмай
 колунан жаралаган — қўлидан
 жароҳатланган
 коңгуроо — кўнғироқ
 коргогон — мудофаа қилмоқ
 корк — кўрқ
 короо — ҳовли
 короочу ит — қоровул ит
 котормо — таржима
 котормочу — таржимон
 кош — қўшмоқ
 коюу — қўюқ
 көжө — буғдойдан ширин
 бўтқа
 көз — куз
 көздү кубантат — кўзларни
 қувонтиради
 көк — кўк
 көк жашыл — кўм-кўк
 көк кытан — кўкўтан
 көк тиреп — осмонга етиб
 бормоқ
 көк шибер — кўм-кўк ўтзор
 көкөлөйт — тепалиқда
 жойлашган
 көл — кўл
 көмүр — кўмир
 көңүлдүү — хурсанд, қувноқ
 көңүлүн көтөрөт — руҳини
 кўтармоқ
 көөкөр — милий идиш-оёқ
 көп — кўп
 көп келчү — кўп келарди

көп улут – турли миллатлар
 көпчүл бол – бошқаларни ўйла
 көр – қарамоқ
 көрккө ыңгайлуу – жуда
 чиройли
 көркөм – бадий
 көрктүү – ғўзал, кўркам
 көрпө – хокандоз
 көтөр – кўтармоқ
 көчмөн – кўчманчи
 көчөт – кўчат
 көчүп жүрүү – кўчманчи
 кубанычтуу – қувончли
 кудум – қандай
 кулаалы – қушнинг
 бир тури
 кулагын түрөт – қулоқ солмоқ
 кулак – қулоқ
 кулпунай - қулупнай
 кулпунат – кўзни
 қувонтиради
 кулун – тойчоқ
 кулунуңмун – мен сенинг
 тойчоғингман
 кум төгүлгөн жер – қумлоқ
 кумшекер – қанд
 кунан чабыш – узоқликка
 югуриш
 кундуз – кундуз
 кур – қурмоқ
 куралы – қурол
 курт-кумурска – ҳашарот,
 курт-кумурсқа
 курулуш – қурилиш
 куруучу – қурувчи
 куу, мытам – муғомбир
 куурдак – қовирилган ғўшт
 куурулган – қовурилган
 куурчак – кўғирчоқ
 куурчак театры – кўғирчоқ
 театри

кууш – тор
 куушуп ойноп – қувламачоқ
 куштар – қушлар
 күз – куз
 күзүндө – кузда
 күйөрман – мухлис, ишқибоз
 күкүк – какку
 күл – кулмоқ
 күлкүлүү – кулгили
 күлүк – энг илдам
 күн – кун
 күн – қуёш
 күнгө күйүп – қуёшда қорайиб
 күнүгө – хар куни
 күрөң – жигарранг
 күрөшөт – курашади
 күрп – кул-кул
 күт – кутмоқ
 күү – куй
 кыз – қиз бола
 кызарып калыптыр – қизариб
 қолибди
 кызыл – қизил
 кызылча – қизилча
 кыйып келгиле – кесмоқ
 кылактап – думини ликиллатиб
 кымбат – қиммат
 кымыз – қимиз
 кыраан – энг зўр
 кыргоол – қирғовул
 кыям – мураббо
 кээде – баъзан, гоҳо

Л

лыжа – чанғи

М

май – ёғ
 май сыйпап – ёғ суртиш
 майдандан – жанг майдонидан
 макал – мақол

максым – миллий ичимлик
 макта – мақтамоқ
 мактанчаак – мақтанчоқ
 макул – майли
 мал – мол, чорва
 малакай – эркалар телпаги
 мамалак – айиқ боласи
 манжалар – бармоқлар
 манти түйөт – манти тугади
 мектеп – мактаб
 мен – мен
 менин – менинг
 милдетим – мажбурият,
 вазифам
 мискей – кастрюлька
 момолой – кўрсичқон
 момпосуй – конфет
 мончок – мунчоқ
 мөндүр – дўл, жала
 музоо – бузоқ
 муң-кайгы – қайғу
 мурас – мерос
 мурда көрбөгөн – илгари
 кўрмаган
 мурут – мўйлов
 мүйүз – шох, мугуз
 мүнөз – фъел-атвор
 мүнөздөмө – тасвирлаш
 мый – мушукча, мош
 мык – мих
 мыкты – ажойиб
 мына – мана

О

ойлонбой – ўйланмай
 ойлонуп – ўйланиб
 окуя – воқеа
 оң – ўнг
 оң жак – ўнг тараф
 оңбогон – ярамас
 ооз – оғиз

оор – оғир
 оору – касаллик
 ооруду – касалланмоқ
 опоңой – осон
 оро – ўрамоқ
 орун – жой, ўрин
 оттогондо – ўт еганда

Е

ёбек, жөлөк – кўмаклашиш
 өзгөчө – бошқача, ўзгача
 өздөрү тарткан – ўзи солган
 расм
 өзөн бойлоп – дарё бўйлаб
 өкмөт үйү – ҳукумат уйи
 өкүлдөрү – вакиллари
 өнүккөн – ривожланган
 өргөч – ўркач (туянинг)
 өрт – ёнғин
 өс – ўсмоқ
 өт – 1. ўтмоқ; 2. ўт
 өтө амалдуу – айёр

П

пайдалуу – фойдали
 пайдасы – фойда
 парча – парча
 перлерге – ғўзалларга

С

саат – соат
 сабиз – сабзи
 сага – сенга
 сагызган – зағизғон, ҳакка
 сагызган – ҳакка
 сагынып – соғинганда
 сайрайт – сайрамоқ
 сакал – соқол
 сакта – сақламоқ
 сактайм – сақлайман
 сакташ керек – сақлаш керак

салбай калды – олиб кетмади
 салкындады – салқин тушди
 салмак – оғирлик
 салттар – урф-одат
 самоор – самовар
 саякат– саёхат
 саякатчы – саёхатчи
 саясат – сиёсат
 себеттерге – сабабларга
 себишет – сепишади, экишади
 сегиз – саккиз
 сейил бак – истирохат боғи
 сейрек кездешүүчү – сийрак
 семиз – семиз
 сен – сен
 сенин – сеники
 сепкениң – сепмоқ, экмоқ
 синди – сингил
 сооротуп – тинчлантирди
 сорпо – шўрва
 сугар – сув қуймоқ
 сузгу – чўмич
 суйкайышып – қоматли
 суктандым – завқлантириб
 сулуу – сули
 сура – сўрамоқ
 суу – сув
 суук – совуқ
 суусундук – ичимлик
 суюк – суюқ
 сүз – сузмоқ
 сүй – севмоқ
 сүйлө – сўзламоқ
 сүйлөбөйт – индамайди
 сүйрөп – судраб
 сүйүү – севги
 сүлгү – сочиқ
 сүлөөсүн – силовсин
 сүрдүү – хаяжон

сүрөт – сурат
 сүрөткө тарт – суратга олмоқ
 сүт – сут
 сызып учуп – осмонда учиб
 сыйла – хурмат қил
 сыймык – ғурур
 сылык – одобли
 сымбаттуу – хипча
 сындыргылачы – синдириб
 кўринг
 сыр – пишлоқ
 сыр – сир

Т

тазала – тозаламоқ
 тазалыкты сүйгөн – тозаликни
 севган
 тайгак – сирпанчик, тайғоқ
 тайлак – бўта
 такта – тахта
 такылдап – тақиллаб
 такыр – бутунлай
 талыкпай – чарчамасдан,
 толиқмай
 тамагым – томоғим
 тамактанат – емоқ, овқатланмоқ
 таман – оёқ ости
 танапис – танаффус
 танаписте – танаффусда
 тандабай өсөт – жой
 танламайди
 таң менен кошо – тонг
 билан
 тап – топмоқ, қидирмоқ
 тапса – агар топса
 тараза – тароз
 тарак – тароқ
 тарбия – тарбия
 тарт – расм сомоқ

тартип бузуулар –
 тартиб бузишлар
 тартуула – совға қилмоқ
 таруу ботко – тарик бўтқаси
 тарых – тарих
 таттуу – ширин
 татыныкай – ёқимли
 таш – тош
 таштанды – ахлат, ташланди
 тебенээк – кўп тепкилайди
 тебетей – телпак
 тегеретип – айлантириб
 теке – така
 телевизор көр – ТВ кўрмоқ
 темгил – доғлар
 темир – темир
 тентек – шўх бола
 тентек кылбай – тўполон
 қилмай
 теп – учмоқ
 тепсендиге – кўп юрадиган жой
 тер – термоқ
 терек – терак
 терең – чуқурлик
 теришет – теришади
 тигүүчү – тикувчи, чевар
 тизилип – қатор-қатор тизилиб
 тик – тикмоқ
 тил кайрап – тилни қайраб
 тиш – тиш
 тиште – тишламоқ
 тобурчак – сўта
 тогуз жүз – тўққиз юз
 тоёсуң – тўқ бўласан
 тойбойсуң – тўймайсан
 тойпоңдоп – ёйилиб юради
 токсон – тўқсон
 токтобой качат – орқага
 қарамасдан қочади
 токтоолук – тинчлик
 толкун – тўлқин

толук – тўлиқ
 топоз – тўпос
 топтолуп – гуруҳ билан,
 тўпланиб
 топтомун – жамоада
 топчу – тугма
 топчу қадайт – тугма қадаиди
 торгой – тўрғай
 торпок – буқа
 тос – тут, ушла
 төгүп – совға қилмоқ, тўкиб
 төлүн бер – тўлни бериш
 төшөк – шолча, тўшак, хокандоз
 төшөлгөн – солинган, тўшалган
 туздалган – тузланган
 тукаба – духоба
 тумак – қулоқчин
 тумшук – тумшук
 тунук – тиниқ
 тур – турмоқ
 турак-жай – турар жой
 турмушта – ҳаётда
 турна – турна
 туруп – турп
 туулган күн – туғилган кун
 туура – тўғри
 туураганды – тўғраш
 туш кийиз – девор гилами
 түз – 1. тўғри; 2. тузмоқ
 түптүз – теп-текис
 түш – туш
 түшө баштады – тўкила
 бошлади
 түшүм – ҳосил
 түшүргүлө – қўйиб юборинг
 тынч – тинч
 тынчтык – тинчлик
 тыңша – тингламоқ
 тырмоок – паншаҳа

Ү

үйүр – пода
үкүлүү топу – қызларнинг кийим-боши
үлүл – чиғаноқ
үңкүр – унгур
үстү-башын – кийим-кечак
үч – уч
үч жүз – уч юз
үшү – музламоқ

У

узундук – узунлиги
укук – ҳуқуқ
укукчу – юрист
улак – улоқ
улут – миллат
улуу – 1. каттаси; 2. улуғ
ур – урмоқ
урматтап – ҳурмат килишган
урунуп жатышты – қирғоққа урилиб
утуп алам – ютмоқ
уурдап жеп – ўғирлаб еб
уч – учмоқ
учтик – учдик
ушундай – шундай
ушунча – шунча
ушунчалык – шунчалик
уя салат – ин солади
уят – уят

Ф

фестиваль убагында – фестиваль вақтида

Ч

чабалекей – қалдирғоч
чабат – чопмоқ
чайкайсың – чайқайсиз
чака – челак

чалап – миллий ичимлик
чачып салды – сочиб юборди
чейрек – чорак
чеке – пайшанба
чие – олча
чий – чий
чийки – ҳом
чокой – пийма
чоку – чўққи
чоңоёт – ўсмоқ
чочко – чўчка
чөл – сахро, чўл
чүпүрөк – латта
чыгам – чиқмоқ
чыгынбаган – ғам емаган
чийырчык – чуғурчиқ
чык – шўрва
чымын – чивин, пашша
чынжыр карусели – занжир карусели
чыңкылдап үрөт – жаранглаб хурийди
чыпалак – бармоқча
чырлайт-чырлайт – чирқ-чирқ қилади
чырпык – новда
чычкан – сичқон

Ш

шаардын четинде – шаҳар четида
шам – шам
шамдагай – эпчил
шиберге жатып – юмшоқ майсада ётиб
шире – шарбат
шоола – нур
шөкүлө – келинларнинг миллий кийими
шумкар – шумкар

шуру тагынып – марварид тақиб
шылдың – пичинг, масҳара
шым – шим
шыпыр – шипирмоқ
шыпырынды – ахлат, чиқинди
шырдак – ширдоқ (кигизли гилам)

Ы

ыйык – муқаддас
ыраазы болду – хурсанд бўлди, рози бўлди
ырыс – бахт, саодат, ризқ

Э

эгемендүү – мустақил
эжей – ўқитувчи
эзилген – эзилган, пишиб кетган
эки – икки
эл – халқ
элдин турмушу – халқ ҳаёти
элечек – аёлларни миллий бош кийими
элик – кийик
эмгек – меҳнат
эмгек куралдары – меҳнат қуроллари

эмгекчил – ишчан
эми – энди, ҳозир
эмне иш кыласыз – нима билан шуғулланыпсиз
эмне кылат? – нима кияпти?
эпчил бол – эпчил бўлинг
эриди – эримоқ
эринчээк – ялқов
эркелетет – эркалатади
эрмек бол – меҳрибон бўлинг, эрмак бўлинг
эртелеп – барвақт, эрталаб
эртең – эртага
эртең менен – эрталаб
эс ал – дам олиш
эсимде – эсимда бор
эски – кекса, қари
эстелик – ҳайкал, эсталик, ёдгорлик
эстеп жүрөм – эслаб юраман
эч качан – ҳеч қачон
ээрчип жүрөт – изидан юради, эрчиб юради

МАЗМУНУ

III ЧЕЙРЕК

Кырк тогузунчу сабак. Ар бир кесип ардактуу	3
Элүүнчү сабак. Апамдын кесиби	5
Элүү биринчи сабак. Ата Мекеним – Кыргызстан	7
Элүү экинчи сабак. Бишкек шаары	9
Элүү үчүнчү сабак. Кайталоо	11
Элүү төртүнчү сабак. Кыргызстандын кооз жерлери	13
Элүү бешинчи сабак. Жаратылышка саякат	14
Элүү алтынчы сабак. Кымыз	16
Элүү жетинчи сабак. Дарактардын түрлөрү	18
Элүү сегизинчи сабак. Ден соолук	20
Элүү тогузунчу сабак. Кайталоо	21
Алтымышынчы сабак. Белгилүү адамдар	22
Алтымыш биринчи сабак. Спорт жана биз	23
Алтымыш экинчи сабак. Кыргыз элинин улуттук оюндары	25
Алтымыш үчүнчү сабак. Кыргыз улуттук баш кийимдер	26
Алтымыш төртүнчү сабак. Улуттук тамак-аштар	28
Алтымыш бешинчи сабак. Кайталоо	30
Алтымыш алтынчы сабак. Жаз мезгили	32
Алтымыш жетинчи сабак. Мектеп багы	34
Алтымыш сегизинчи сабак. Жаз майрамы 8-Март	36
Алтымыш тогузунчу сабак. Нооруз майрамы	37
Жетимишинчи сабак. Жазгы каникулда	38
Жетимиш биринчи сабак. Кайталоо	40
Жетимиш экинчи сабак. Эс алуу	41
Жетимиш үчүнчү сабак. Музейде	43
Жетимиш төртүнчү сабак. Циркте	44
Жетимиш бешинчи сабак. Театрда	45
Жетимиш алтынчы сабак. Паркта	47

Жетимиш жетинчи сабак. Шаардагы саякат	49
Жетимиш сегизинчи сабак. Кайталоо	50

IV ЧЕЙРЕК

Жетимиш тогузунчу сабак. Ырыс алды – ынтымак	52
Сексенинчи сабак. Достук фестивалы	54
Сексен биринчи сабак. Окуучунун бир күнү	56
Сексен экинчи сабак. Балдар аянтчасында	57
Сексен үчүнчү сабак. Өтүнүч сөздөр	58
Сексен төртүнчү сабак. Кайталоо	60
Сексен бешинчи сабак. Белгилүү даталар	61
Сексен алтынчы сабак. Жеңиш майрамы	62
Сексен жетинчи сабак. Жыл мезгилдери	64
Сексен сегизинчи сабак. Жай мезгили	65
Сексен тогузунчу сабак. Кайталоо	67
Токсонунчу сабак. Жаныбарлардын талашы	68
Токсон биринчи сабак. Китепканада	69
Токсон экинчи сабак. Эки чычкан	71
Токсон үчүнчү сабак. Чач тарачта	72
Токсон төртүнчү сабак. Көнүгүү иштери	73
Токсон бешинчи сабак. Эки жолдош	74
Токсон алтынчы сабак. Кыргыз элинин кол өнөрчүлүгү	75
Токсон жетинчи сабак. Кыргыз элинин музыкалык аспаптары	77
Токсон сегизинчи сабак. Көнүгүү иштери	80
Токсон тогузунчу сабак. Көнүгүү иштери	81
Жүзүнчү сабак. Кайталоо	82
Жүз биринчи сабак. Кайталоо	83
Жүз экинчи сабак. Кайталоо	84
ОКУП, КОТОРУУ ҮЧҮН ТЕКСТТЕР	87
КОШУМЧА ОКУУ ҮЧҮН ТЕКСТТЕР	88
КЫРГЫЗЧА-ӨЗБЕКЧЕ СӨЗДҮК	90